

GRØNNERE LEVERANSEKJEDER

Rapport til UD/KOMPaktgruppen

1	Sammendrag	3
	Tiltak 1: Sikre konsistens mellom offentlige anskaffelser og private innkjøp	3
	Tiltak 2: Etablere og drifte et nettsted for kompetanse, verktøy, metoder, erfaringer, ressurser og kriterier	3
	Tiltak 3: Utarbeide landspesifikke fakta ark.....	4
	Tiltak 4: Synliggjøre og eventuelt utvikle bransjespesifikke/produktspesifikke standarder.....	5
	Tiltak 5: Etabler enkle kanaler for å utnytte synergien med bistandsarbeid.....	5
	Tiltak 6: Promotering	5
2	Bakgrunn for rapporten	6
3	Hvorfor bør norske virksomheter sikre at leveransekedene sine blir grønnere?	6
3.1	Norske myndigheters krav	7
3.2	Myndighetene i de eksporterende land	8
3.3	Krav fra kunder og investorer.....	8
4	Hvordan kan bedrifter arbeide med grønnere leveransekedene?.....	9
4.1	Hvordan kan miljøhensyn implementeres i leveransekedene?.....	9
4.1.1	Eksempler på relevante miljøhensyn	9
4.1.2	Eksempler på tiltak i ulike beslutningspunkter i innkjøpsprosessen.....	10
4.2	Eksempler på mulige fremgangsmåter for å forbedre eksisterende leveransekedene	10
4.3	Eksempler på mulige verktøy.....	11
4.3.1	Code of Conduct (CoC)	11
4.3.2	Sektorspesifikke standarder.....	12
4.3.3	Felles multistakeholder standarder	12
4.3.4	Merking av produkter/sertifisering.	13
4.3.5	Livssyklusanalyse.....	14
4.3.6	Klimaregnskap.....	14
4.3.7	Samarbeid/Partnerskap	14
4.4	Hvilke miljøtema og produktgrupper bør prioriteres?.....	16
5	Oversikt over relevante globale, regionale, nasjonale og private initiativ for stimulering av bedrifters interesse for grønnere leveransekedene.....	16
5.1	Globale initiativ	16
5.1.1	FN: Agenda 21, Johannesburg og Marrakech Task Forces	16
5.1.2	International Green Procurement Network – IGPN	18
5.1.3	Global Type III Environmental Product Declarations Network (GEDNet).....	18
5.1.4	FNs Global Compact	18
5.1.5	WBCSD – World Business Council for Sustainable Development.....	18
5.2	Regionale initiativ	19
5.2.1	Europakommisjonen	19
5.2.2	Nordisk ministerråd – Integrated Product Policies Group (NMRIPP)	20
5.2.3	Procura + (ICLEI).....	20
5.3	Nasjonale initiativ.....	20
5.3.1	Norge.....	20
5.3.2	Danmark.....	21
5.3.3	Finland.....	21
5.3.4	Sverige	21

5.3.5	Storbritannia	21
5.4	Private initiativer	22
5.4.1	International Chamber of Commerce	22
5.4.2	CDP – carbon disclosure project.....	22
6	Drøfting av utfordringene knyttet til implementering av grønnere leveransekjeder, samt mulige løsninger.....	22
6.1	Muligheter og utfordringer med spesiell vekt på utviklingsland.....	22
6.1.1	Muligheter.....	22
6.1.2	Utfordringer.....	23
6.2	Utfordringer for små og mellomstore bedrifter.....	23
6.3	Hvordan motivere norske virksomheter til grønnere innkjøp?	23
6.4	Kompetanse hos underleverandører og deres underleverandører	24
6.4.1	Aid for trade	24
6.5	Samle/koordinere eksisterende tiltak	25
6.6	Lokale vs. Globale miljøeffekter.....	25
6.7	Dokumentasjon, sertifisering, revisjon	25
7	Hvordan kan myndighetene stimulere til grønnere leveransekjeder? – forslag til tiltak	28
7.1	Tiltak 1: Sikre konsistens mellom offentlige anskaffelser og private innkjøp.....	28
7.2	Tiltak 2: Etablere og drifte et nettsted for kompetanse, verktøy, metoder, erfaringer, ressurser og kriterier	28
7.3	Tiltak 3: Utarbeide landsspesifikke faktaark.....	30
7.4	Tiltak 4: Synliggjøre og utvikle bransjespesifikke/produktspesifikke standarder	31
7.5	Tiltak 5: Etablere enkle kanaler for å utnytte synergien med bistandsarbeid	31
7.6	Tiltak 6: Promotering	32
	Vedlegg 1 – oversikt over noen relevante standarder og produktsertifisering.....	33
	Vedlegg 2 – Eksempel på metode for kalkulering av miljøbelastning	35
	Vedlegg 3 – nasjonale initiativ.....	36
	Vedlegg 4 – International Chamber of Commerce.....	40
	Vedlegg 5 - Henvisninger til annet relevant materiell.....	41

1 Sammendrag

Rapporten er utarbeidet av en arbeidsgruppe under KOMPakt ledet av Miljøverndepartementet, og skal være et innspill til stortingsmeldingen om næringslivets samfunnsansvar. Arbeidet er også igangsatt med anknytning til et ønske fra regjeringen om å se dette i sammenheng med handlingsplanen for grønnere offentlige anskaffelser. Det er hensiktsmessig å knytte innspillene i denne rapporten til den eksisterende satsningen på bærekraftige anskaffelser slik at man kan utnytte positive synergier og koblinger.

Rapporten starter med en redegjørelse for hvorfor norske virksomheter bør sikre at deres leveransekjeder blir grønnere. Det henvises her til blant annet krav fra myndigheter og fra kunder. Videre gjennomgås hvordan virksomheter kan arbeide med grønnere leveransekjeder. Det gis blant annet eksempler på ulike tiltak og verktøy som kan benyttes. Deretter gir rapporten en oversikt over globale, regionale, nasjonale og private initiativ som skal stimulere til grønnere leveransekjeder i bedriftene. Dette følges opp med en drøfting av muligheter og utfordringer knyttet til implementering av grønnere leveransekjeder. Det gis også en drøfting av behovet for å finne løsninger på utfordringene, noe som gir bakgrunn for arbeidsgruppens forslag til myndighetsbaserte tiltak som kan stimulere til grønnere leveransekjeder. Hensynet til små- og mellomstore bedrifter er integrert i både rapport og foreslåtte tiltak.

Under følger et sammendrag av foreslåtte tiltak. Alle innspill er basert på fakta og diskusjoner i bakgrunnsrapporten. De foreslåtte tiltakene blir utdypet under kap. 7.

Tiltak 1: Sikre konsistens mellom offentlige anskaffelser og private innkjøp

Regjeringen har vedtatt en handlingsplan for bærekraftige offentlige anskaffelser. Det pågår også aktiviteter for å fremme grønnere offentlige anskaffelser i nordisk, EU og FN regi. Disse vil sette sitt preg på markedsutviklingen, og effekten er størst når kriteriene, samt dokumentasjons- og revisjonssystemene samstemmer. I alle tiltak presentert her bør man dermed forsøke å utnytte synergien.

F.eks. bør nettsiden (se tiltak 2) synliggjøre tiltak, kriteriesett og veiledere på offentlige anskaffelser, samtidig som man jobber aktivt for at også offentlige innkjøpere skal kunne nytte seg av informasjonen, veilederne og eksemplene på nettsiden. Dette er relevant for det første fordi en del av metodikken som utarbeides også kan benyttes av private aktører. I tillegg er det viktig å synliggjøre hvilke miljøhensyn offentlige instanser forventer at de som skal levere varer og tjenester til dem oppfyller i sine respektive leveransekjeder. Det blir dermed særlig viktig for norsk næringsliv å se grønne offentlige anskaffelser i en sammenheng slik at de kan møte nye krav på miljø. Får man til dette vil fokus på grønne offentlige anskaffelser øke fokus på grønnere leveransekjeder, og man vil forhåpentligvis oppnå et transportbånd av miljøhensyn også videre nedover i leverandørkjeden.

Tiltak 2: Etablere og drifte et nettsted for kompetanse, verktøy, metoder, erfaringer, ressurser og kriterier

Forarbeidet til dette forslaget til tiltak har avdekket at motivasjonen for grønnere leveransekjeder er tilstedet, men at kompetanse mangler. Grunnpilaren i dette forslaget er derfor å etablere et nettsted/-portal som primært skal formidle metoder, verktøy, kontaktpunkter, erfaringer etc. til statlige og private næringslivsinitiativ for grønnere leveransekjeder. Tanken er å utvikle en "one stop shop" – ett sted som samler de verktøy og virkemidler man har for å møte norsk næringslivs behov for støtte i arbeidet med grønnere leveransekjeder.

I tillegg vil nettstedet synliggjøre eksisterende kunnskap og pågående aktiviteter og dermed effektivisere utviklingsarbeid samt øke gjennomslagskraften av tiltakene ved å fremme konsistens mellom kravene

som stilles i leveransekjeden. En slik nettportal vil kunne utvides senere til å omfatte CSR i helhet, dvs. integrere også arbeid med sosiale hensyn i leveransekjeden.

Slik vi ser det er det mest hensiktsmessig om et slikt nettsted omfatter følgende underområder:

- A. Nyheter – kontinuerlig oppdatering av aktualiteter på området
- B. Internasjonale initiativ – samle eksisterende tiltak
- C. Cases "best practice" – eksempeldatabase på gode metoder for grønnere leveransekjeder
- D. Veiledere – samleside for eksisterende veiledere og verktøy
- E. Aktuelle organisasjoner – samle aktuelle støtte og samarbeid.org. på området
- F. Fakta ark – se tiltak 2
- G. FAQ – forum for spørsmål og svar, og kompetanseutveksling
- H. Bransjestandarder – samling av eksisterende kriteriesett, bransjestandarder etc.

(nærmere beskrivelse av de ulike underpunktene ligger under 7.2)

Nettstedet bør forankres i en gruppe med redaksjonelt ansvar som konsulterer representanter fra relevante organisasjoner og myndigheter som UD, MD, NHD, NHO, HSH og LO. Gruppen vil kunne rapportere til KOMPakt. Hovedansvar til en slik redaksjonell gruppe vil være å styre nettstedet med et overordnet redaksjonelt ansvar. Gruppen vil dermed få en oversikt som vil sette medlemmene i stand til å rapportere til sine respektive organisasjoner og til KOMPakt som grunnlag for prioritering av videre arbeid med grønnere leveransekjeder. I tillegg skal gruppen sørge for en koordinering av den norske innsatsen i de ulike internasjonale initiativene som finnes for å effektivisere utnyttelsen av potensial for synergieffekter.

En modell for hvor og hvordan et slikt nettsted forankres, vil måtte vurderes nærmere. Det vil være naturlig å se på eksisterende strukturer som IEH, NHO, Innovasjon Norge, GRIP, Innkjøpspanelet etc. Et råd er å forsøke å unngå å skape noe helt nytt dersom det finnes koblingspunkter.

Tiltak 3: Utarbeide landspesifikke fakta ark

Miljøutfordringer, regelverk og myndighetsutøvelse varierer sterkt fra land til land. Importører må ta hensyn til dette når de prioriterer arbeidet med grønnere leveransekjeder og hvor de skal legge fokus.

Det bør utarbeides lettfattelige faktablad for land som eksporterer mye til Norge. Det er helt klart at utenriksstasjonene sitter med mye relevant landsspesifikk kunnskap som kan kobles opp mot erfaringer og info fra relevante NGOer og andre kilder til landsspesifikk kunnskap og informasjon. Arbeidsgruppen drøftet hvordan slike fakta ark skulle kunne opprettes og redigeres. Et nettsted med rent offentlig redaktøransvar vil analogt med UDs reiseråd ikke kunne gå i stor detalj om vanskeligheter i enkeltland, men må overlate en rekke vurderinger til hver enkelt, mens et nettsted drevet av frivillige organisasjoner ikke så lett får samme tillit. Dette spørsmålet må vurderes videre.

Slike fakta ark bør uansett kunne ligge tilgjengelig på nettstedet. Et eksempel på oppbygging kan være

- Generell landsinfo (innbyggertall, areal, klima, politisk situasjon etc.) evt. link til informasjonen på UDs hjemmesider
- Landets "miljøtilstand"
- Spesifikke utfordringer/viktige hensyn (et slags "obs! obs!" punkt)
- Relevant regelverk og praksis med hensyn på lovverket
- Oversikt over mulige finansieringskilder for støtte til kompetanseheving
- Mulighet til å dele erfaringer – for eksempel i form av en Wikipedia-variant

Tiltak 4: Synliggjøre og eventuelt utvikle bransjespesifikke/produktspesifikke standarder

For å a) redusere innkjøpernes terskel til å sette i gang med grønnere leveransekjeder og b) øke konsistens mellom kravene som stilles til eksportørene, bør det bygges opp en database med bransje- og produktspesifikk miljøinformasjon.

Det finnes i dag mange slike standarder både nasjonale og internasjonale. Disse bør samles i en lenke-database på nettstedet. I tillegg til å legge ut eksisterende bransjespesifikke standarder bør dette koordineres med pågående arbeid med produktkriteriesett for offentlige anskaffelser i regi av innkjøpspanelet og dersom det avdekkes bransjer med mangelfull tilgang til standarder bør man inngå samarbeid med de ulike bransjeorganisasjonene for videreutvikling.

Tiltak 5: Etabler enkle kanaler for å utnytte synergien med bistandsarbeid

Grønnere leveransekjeder krever ofte kompetanseutvikling hos leverandørene. Importøren kan, og vil ofte, bidra med ressurser til dette (ofte i form av kompetanseoverføring), men det er ikke rimelig å forvente at importøren skal finne tilstrekkelige insentiver til å bære hele kostnaden.

Det bør dermed opprettes en enkel finansieringsordning for relevante kompetanseutviklingstiltak i u-landene samt et nettverk av kompetanseleverandører i leverandørlandene som kan fungere som sentre for opplæring av underleverandører. Ved oppbygging av en slik ordning bør det være en kartlegging av potensielle koblinger til eksisterende tiltak, og en vurdering av realistiske finansieringsformer. Et viktig poeng er uansett at disse kanalene for kompetanseheving koblet til bistand og næringsliv bør være raskt reagerende.

Tiltak 6: Promotering

Målsetningen med disse innspillene er å peke på tiltak for å øke bevisstheten om, og synliggjøre de positive effektene av grønnere leveransekjeder. Nettstedet, som utgjør kjernen i innspillene, vil oppfylle dette samtidig som det også er med på å synliggjøre norske myndigheters arbeid for å fremme og støtte CSR tiltak. For å øke effekten ytterligere vil vi foreslå at det igangsettes noen promoteringstiltak. Et slikt kan være en lanseringskonferanse, som både markedsfører tiltakene samt kan belyse en rekke av de relevante problemstillingene rundt grønnere leveransekjeder. Her bør man tenke innlegg og debatt i tillegg til selve lanseringen av nettstedet. I tillegg kan man koble på andre former for PR og ikke minst synliggjøre koblingen til grønnere offentlige anskaffelser.

En synliggjøring av nettsiden for aktuelle interessenter, samtidig som det vil øke bevisstheten rundt grønnere leveransekjeder og ikke minst være en viktig faktor knyttet til motivering av bedrifter.

BAKGRUNNSRAPPORTEN

2 Bakgrunn for rapporten

Regjeringen har besluttet å utarbeide en stortingsmelding om næringslivets samfunnsansvar, internasjonalt arbeid og initiativ. Statens konsultasjonsorgan med næringslivet for slike saker, KOMPakt som er plassert i UD, er bedt om å bidra til denne prosessen med innspill. Et tema som er blitt identifisert som både viktig og utfordrende er hvordan norske bedrifter sikrer at sine internasjonale leveransekjeder forvaltes i tråd med tanker om bedriftenes samfunnsansvar, både når det gjelder økonomi, miljø og sosiale hensyn.

Miljøverndepartementet har tatt på seg ansvar for etablering av en arbeidsgruppe som skal se spesifikt på håndtering av miljøutfordringene knyttet til å operere med en global leveransekjede, samtidig som man regner med at tankesett og metodene som utvikles rundt miljøhensyn skal kunne anvendes i sammenheng med de andre tema knyttet til samfunnsansvar generelt. Innsnevring til miljøfaktorene i leveransekjedene i denne rapporten er knyttet til at det er MD som er oppdragsgiver for arbeidsgruppen.

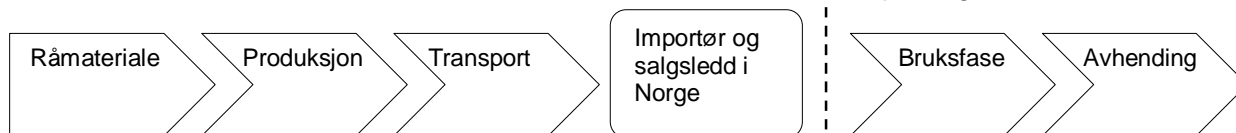
Denne rapporten skal danne grunnlaget for gruppens arbeid ved å kartlegge nå-situasjonen, beste praksis og foreslå en idéliste av tiltak som forelegges til KOMPakt som innspill til stortingsmeldingen.

3 Hvorfor bør norske virksomheter sikre at leveransekjedene sine blir grønnere?

Først en avklaring; hva menes her med en leveransekjede?

Bakom et produkt kan det ligge en lang og komplisert leveranskjede med mange underleverandører. Grovt sagt kan man si at det dreier seg om alle aktiviteter og aktører involvert i prosessen før et produkt kommer for salg. For å avgrense hva som menes med leveransekjede i denne rapporten har vi forenklet bildet i denne figuren, som illustrerer at det her er snakk om alle ledd et produkt gjennomgår før det kommer i salg i Norge.

Også denne fasen av et produkts livssyklus er viktig i forhold til miljøhensyn. Det er allikevel vanskelig for en bedrift å kontrollere bruken av et produkt. Miljømessige hensyn i forhold til bruk bør uansett integreres i designfasen, og bevisst valg av materialer kan gjøre produktet mindre miljøfarlig i avfallsfasen.

Det er ikke alltid det er mulig for en bedrift å kontrollere alle prosesser helt fra produksjon av råmaterialer. Hvor man skal trekke en eventuell avgrensning kan være uklart. Visse kriterier kan allikevel være gjeldene for hvor man skal trekke grensen for ansvar:

1. Hva som kan påvirkes direkte av bedriften som kjøper inn (gjennom kontrakt eller på annen måte)
2. Sette grensen når påvirkningen ikke lenger er en vesentlig del av produksjons-seriens totale påvirkning.
3. Allikevel ta med effekten dersom den er av en slik art at summen av likeartede utslipp og inngrep gir vesentlige skader i løpet av produktets livsløp (eksempel kadmium for gulfarve trykksverte)

Drivhuseffekten og klimaendringene har satt miljø på den globale dagsorden og synliggjør at effektene kan treffe langt fra årsakene. Men det er også andre globale miljøutfordringer:

- Forsuring.
- Tap av biologisk mangfold.
- Miljøgifter.

Stern rapporten¹ (2006) konkluderer med at global oppvarming er en seriøs trussel som krever umiddelbar global respons. Rapporten leder til konklusjonen at det fremdeles ikke er for sent å gjøre noe, og at lønnsomheten i rask handling er helt klart større enn kostnaden ved ikke å gjøre noe som helst.

Biodiversitetskonvensjonens analyse, The Millennium Ecosystem Assessment understreker viktigheten av miljøhensyn ved å peke på det faktum at 2/3 av verdens økosystemtjenester blir brukt på en ikke bærekraftig måte². Dette påvirker bedrifter og industri da disse i stor grad drar nytte av økosystemtjenester som i dag er frie for alle, men som man i fremtiden kan risikere blir mer kostbare. En virksomhet kan ikke fungere dersom økosystemet og de tjenester det leverer – som vann, biodiversitet, råvarer, næring og klima – blir uttømt eller faller ut av balanse.

En virksomhets aktivitet i ett land kan føre til utslipp og forbruk som skader ikke bare det lokale nærmiljøet, men får globale konsekvenser. På denne måten vil hver enkelt virksomhet eller forbrukers kjøpsbeslutning være viktige i et globalt perspektiv. Globale miljøutfordringer og klimaendringer gjør at skadevirkninger fra norske bedrifters aktiviteter utenlands ikke bare får konsekvenser i produksjonslandet. Norge kan oppleve like store konsekvenser av skadevirkningene selv om produksjonen kanskje skjer på andre siden av kloden.

Det finnes enkelte avtaler som styrer denne typen miljøproblematikk, fortrinnsvis i i-land, men det er ingen globale avtaler som legger tallfestede begrensninger på globale miljøskader. Å få til sterk politisk styring på globalt nivå er vanskelig, og bedrifters innsats blir dermed desto viktigere. Bare Norges offentlige anskaffelser alene utgjør i dag om lag 300 milliarder NOK i året. Med en slik kjøpskraft ligger også en tydelig mulighet i å kunne påvirke markedet i retning mer bærekraftig produksjon og forbruk. Det samme gjelder for private virksomheter. De fleste av dagens virksomheter deltar på et globalt marked, gjerne med en varestrøm og produksjon fra flere land rundt om i verden. Med miljøutfordringer av global karakter er det viktig at hensyn også integreres i alle ledd av en leverandørkjede for å komme nærmere globale tiltak og løsninger.

3.1 Norske myndigheters krav

I motsetning til anti-korrupsjonskravene som er fastsatt i Straffeloven, som angår andre aspekter i den kommende stortingsmeldingen om samfunnsansvar, og plikten om å ta miljøhensyn ved offentlig innkjøp (som er fastsatt i loven om offentlige anskaffelser), er miljøhensyn i innkjøp ikke noe eksplisitt krav til private virksomheter.

Andre lover som kan tolkes i retning:

- (Allmen)aksjelovens § 6.2 (3) krever at "Styret skal holde seg orientert om selskapets økonomiske stilling...". Det er uklart hvor bredt dette kan tolkes: f.eks. kan det inkludere styring av økonomisk risiko relatert til evt. profilskaide og andre leveranse problemer.
- Regnskapslovens §3.3 krever at "Det skal gis opplysninger om forhold ved virksomheten, herunder dens innsatsfaktorer og produkter, som kan medføre en ikke ubetydelig påvirkning av det ytre miljø. Det skal opplyses hvilke miljøvirkninger de enkelte forhold ved virksomheten gir eller kan gi, samt hvilke tiltak som er eller planlegges iverksatt for å forhindre eller redusere negative miljøvirkninger." Her spesifiseres eksplisitt at miljøvirkning av innsatsfaktorene (dvs. innkjøp) også skal rapporteres hvis det ikke er ubetydelig.

¹ Stern Review: The Economics of Climate Change

² MEA beregner konsekvenser av endringer i økosystemet og ble utarbeidet av mer enn 1360 eksperter fra 2001 til 2005. Den ble igangsatt av FNs generalsekretær Kofi Annan i 2000. Mer info <http://www.millenniumassessment.org/en/Index.aspx>

- Miljøinformasjonsloven gir alle borgere rett til opplysninger både fra offentlige myndigheter og private virksomheter om forhold som har betydning for miljøet. Denne gir innbyggerne mulighet til å påvirke offentlige og private beslutningstakere i miljøspørsmål.

Konklusjon: norsk lov gir signaler om at man bør ha grønnere verdikjeder. Det stilles dog ikke klare krav på ytelse, men krav til rapportering. I forhold til rapporteringskrav finnes det pr. i dag ingen sanksjoner på mangelfull miljørapportering.

3.2 Myndighetene i de eksporterende land

Bedrifter som opererer med globale leveransekjeder vil helst forsøke å unngå handel fra virksomheter som bryter loven i sitt eget land, av hensyn til renommé og leveransesikkerhet. Det å overvåke overholdelse av lovgivning hører inn under håndhevelse av lovverk, og er et myndighetsansvar. Problemet oppstår når bedrifter handler i land hvor mangelfull statlig kontroll gjør det vanskelig for bedriftene å kontrollere at deres underleverandører driver i henhold til normer og standarder for sosialt og miljømessig ansvar.

Dette fører til at bedriften befinner seg i en situasjon hvor de er nødt til å bevege seg utenfor sin kjernekompetanse for å sikre sin egen leverandørkjede.

Private bedrifters frivillige initiativer kan fremme sosialt og miljømessig ansvar hos leverandørene, men det er viktig at man for å oppnå effektiv langsiktig progresjon også involverer myndigheter for å sikre at lokal lovgivning respekteres. Mangelen på lokal myndighetsutøvelse ble i en undersøkelse gjennomført av Verdensbanken utpekt som det største hinderet for å oppnå bedre miljøprestasjon hos underleverandører³.

3.3 Krav fra kunder og investorer

De siste årene har miljøstyring i leveransekjeder blitt en stadig viktigere del av virksomhetens miljøstrategi.

Enhver bedrift er avhengig av sine underleverandører. Ikke bare i forhold til produktene som leveres, men også i forhold til underleverandørens profil, leveransedyktighet og konkurranseevne framover.

Miljøoppmerksomhet har økt, spesielt hos to av næringslivets viktigste aktører: sluttforbrukerne og institusjonelle investorer. En økende andel av disse hadde etiske forventninger til de produktene de kjøpt og de virksomhetene de investerte i, og forventninger gjaldt ikke bare i første ledd men også bakover i verdikjeden. Det ble dermed naturlig å inkludere faktorer som vil kunne virke negativt inn på virksomhetens renommé – både i forhold til forbrukerne og investorene – inn i valg og forvaltning av underleverandører.

"Of the companies currently implementing environmentally friendly supply chain strategies, 61 percent said that such initiatives were not affecting their efficiency, while 34 percent reported that their green initiatives were making their supply chains more efficient. Only 5 percent of respondents reported a decrease in supply chain efficiency due to green initiatives." ¹

Mens det opprinnelige fokus var på risikominimering (dvs. å unngå potensielle tap av goodwill), ble det etter hvert også økende aksept for at en slik framgangsmåte er bedriftsøkonomisk lønnsomt, fordi man ofte finner at miljøvennlig produksjon er billigere (mindre sløsing) og at virksomheter som har innført miljøledelsessystemer ofte viser seg å ha bedre styring enn gjennomsnittet.

Arbeid for grønnere leveransekjeder kan være med på å fremme globale målsetninger rundt miljø og bærekraft – gjennom et globalt "transportbånd" av prinsipper om miljømessig bærekraft.

³ Strengthening implementation of corporate social responsibility in global supply chains, The World Bank Group, October 2003 8

Resultatet er at man i privat næringsliv kobler arbeid med grønnere leveransekjeder opp mot krav om innføring av miljøledelsessystemer hos underleverandører:

DEFRA⁴ has also recognised the value of the Acorn⁵ approach to supply chain management, incorporating accredited recognition against different phases of BS 8555 (i.e. Acorn) as an environmental reporting KPI for supply chains. So by implementing Acorn through the supply chain, you'll be able to report on your supply chain environmental management activity in a way that your stakeholders will be expecting.⁶

En undersøkelse gjennomført av Institute of Business Ethics i 2003 bekrefter at virksomheter med etiske retningslinjer har bedre finansielle og økonomiske resultater og er mindre utsatt i ustabile markedssituasjoner enn virksomheter uten etiske standarder⁷.

4 Hvordan kan bedrifter arbeide med grønnere leveransekjeder?

Et arbeid med grønnere leveransekjeder innebærer for bedrifter å integrere miljøhensyn også i leverandørkjeden. Innspillet til stortingsmeldingen har til hensikt å peke på hvordan norske myndigheter kan støtte og tilrettelegge for bedrifters arbeid med grønnere leveransekjeder. For å kunne komme med forslag til hvordan dette best kan gjøres, vil vi her se på en del sentrale aspekter i forhold til bedrifters styring av leveransekjeden, og hvordan miljøhensyn best integreres.

Vi deler dette spørsmålet opp i fire:

- 4.1: Hvordan kan miljøhensyn implementeres i leveransekjeden
- 4.2: Eksempler på mulige fremgangsmåter for å forbedre eksisterende leveransekjeder
- 4.3: Eksempler på ulike verktøy
- 4.4: Hvilke miljøtema og produktgrupper bør prioriteres?

4.1 Hvordan kan miljøhensyn implementeres i leveransekjeder?

I mange virksomheter vil grønnere leveransekjeder komme som et resultat av en innføring av et miljøledelsessystem i virksomheten som helhet. Det er en prosess som settes i gang i flere ulike ledd av organisasjonen, og omfatter mange ulike beslutningspunkter.

4.1.1 Eksempler på relevante miljøhensyn

Relevante miljøhensyn kan forekomme i alle ulike ledd av en produksjons/verdikjede. En fullstendig oversikt over alle relevante tiltak vil være ulik fra virksomhet til virksomhet. Tabellen nedenfor er ment å illustrere hvor mange ulike hensyn som kan tas i ulike faser, men det må ikke oppfattes som en uttømmende liste over alle relevante tiltak.

Produkt design	<ul style="list-style-type: none"> - integrere miljøhensyn i designfasen - bruk av livssyklusanalyser - igangsette dialog mellom designere og materialekspertene - utnytte potensialet for innovative løsninger - ønske om miljømerking - samarbeid med underleverandører rundt grønt design
Produksjon og materialbruk	<ul style="list-style-type: none"> - eliminere/reducere andelen farlige kjemikalier

⁴ DEFRA er den britisk departementet for miljø, mat og regioner

⁵ Acorn (BS 8555) er en britisk metode for gradvis implementering av ISO 14001 som er spesielt egnet for leverandørutvikling fordi den gir sertifisert erkjennelse for oppstart av prosessen som vil lede fram til ISO 14001, slik at det er lettere å inkludere i innkjøpskriteriene. (Se: <http://www.iema.net/acorn/supplychain>)

⁶ <http://www.iema.net/acorn/supplychain> - Institute of Environmental Management and Assessment (IEMA)

⁷ <http://www.ibe.org.uk/DBEPsumm.htm>

	<ul style="list-style-type: none"> - ligge i forkant av krav og reguleringer på kjemikalieinnhold - eliminere/reducere andelen ulike komponenter med ulikt materiale i et produkt (for å effektivisere resirkulering) - reduksjon av emballasje - gjenbruk av emballasje - eliminere/begrense forurensende utslipp - energireduksjon - redusere avfallsmengden i produktets avendelse - teknologiutveksling
Transport og logistikk	<ul style="list-style-type: none"> - redusere miljøpåvirkningen av transport og distribusjon - valg av alternative transportløsninger - valg av leveransehyppighet

4.1.2 Eksempler på tiltak i ulike beslutningspunkter i innkjøpsprosessen

Utfordringen er ofte å identifisere hvilke beslutningspunkter som må påvirkes slik at miljøhensyn blir ivare tatt. I tabellen under tar vi utgangspunkt i noen av de viktigste forretningsbeslutninger og viser eksempler på hvordan de vil kunne innvirke på leveranse kjedene:

Beslutningspunkt	Eksempler på vedtak med effekt på leveranse kjede
Valg av forretningsidé	Beslutning om å drive catering firma med fokus på bruk av sesongbetingede lokale råvarer eller standardisert, globalisert meny for hele året
Valg av miljøprofil	Beslutning om å ha en grønn profil selv og vedtak om at dette skal gjelde underleverandører. Prioritering av de mest vesentlige miljøutfordringer (jfr. ISO 140001).
Spesifikasjon av behovet som skal tilfredsstilles gjennom innkjøpet	Åpne for mer miljøvennlige løsninger som vil tilfredsstille behovet (f.eks. videokonferanser i stedet for flybilletter)
Valg av underleverandører	Krav om miljøsertifisering av ledelsessystemene, miljøkonsekvensbeskrivninger, code of conduct etc. Screene leverandører for miljømessig prestasjon, utarbeide innkjøpsstandarder med miljøkrav og tilrettelegge for leverandørers miljøstyringskapasitet
Utforming av anbudsinnbydelse	Miljøkrav til produkt/tjenester. Prioritering av produkter med lav miljøbelastning. Livssyklusanalyse etc.
Inngåelse av kontrakt	Miljøkrav i leveransebetingelser – transport, emballasjeretur
Oppfølging av leveransen	Kontroll. Opplæring av brukere. Gjenbruk ved avhendelse. Innsamling av statistikk for miljørapportering.
Partnerskap eller ad hoc kjøp	Dialog med leverandøren med mål å redusere miljøbelastning videre.

4.2 Eksempler på mulige fremgangsmåter for å forbedre eksisterende leveranse kjeder

For de fleste virksomheter i dag handler arbeidet med grønnere leveranse kjeder om å forbedre allerede eksisterende strukturer.

Kartlegge:	Karakteriser leveransekjeden	Hvor mange underleverandører? Hvem er kjerneleverandører? Hvilke land omfatter leveransekjeden? Identifisere produkter med høy miljørisiko
	Kartlegge utfordringer	Interne utfordringer – muligheter for påvirkning, informasjonskanaler, kostnader og begrensninger. Eksterne utfordringer – eksterne forhold som påvirker din leverandørkjede, inkludere eksterne interessehavere. Landsspesifikke utfordringer – kulturelle normer, arbeidsforhold og politiske forhold
	Prioriteringer	Hvilke områder vil du sette fokus på? Hvilke områder har størst påvirkning på omdømme og finansiell situasjon? Hvor har du størst påvirkningskraft? Finnes det områder som haster mer enn andre?
Utarbeide:	Velg tilnærming	Intern tilnærming – eksisterende tiltak, code of conduct, valg av strategi. Nettverkstilnærming – kartlegge muligheter for partnerskap
	Tilrettelegge	Virksomhetsforhold – definere ulike avdelingers rolle i implementeringsprosessen (inkludere miljø i innkjøpskriterier, inkludere miljø i eksisterende leveransestyring, tilrettelegge intern struktur). Leverandørkjede forhold – legge opp kommunikasjon med leverandører, bygge opp støttefunksjoner, kursing og informasjonsspredning, balansere top-down og bottom-up avgjørelser.
	Velg verktøy	Intern arbeidsdeling, system for overvåking og evaluering, instrument for beslutninger, informasjonsbehandling
Kommunisere:	Internt	integre miljøstrategi i intern kommunikasjonsstruktur, utpeke støttepersoner, insentiver og motivasjon, bygge opp intern bevissthet
	Leverandører	hvordan støtte leverandørene i prosessen, formidle økonomiske fordeler, bygge opp miljøkompetanse og bevissthet
	Eksternt	kartlegge mulige bærekraftindekser, miljømerker og sertifiseringer, samt inkludere grønnere leveransekjeder i bærekraft/miljørapportering

4.3 Eksempler på mulige verktøy

Det finnes en rekke ulike verktøy bedrifter tar i bruk i arbeidet med å implementere miljøhensyn i leveransekjeden. Det er viktig å få et overblikk over eksisterende praksis for å kunne identifisere sentrale virkemidler det kan være relevant for den norske regjering å støtte opp under.

4.3.1 Code of Conduct (CoC)

Dette punktet går under kommunikasjon til underleverandører, og synliggjør viktigheten av å kommunisere egne forventninger til leverandørens miljøarbeid. Som et minimum bør overholdelse av lokale lover og regler kreves. I tillegg kan det være nyttig å opprette en egen supplier code of conduct. Denne typen

dokument er ofte basert på relevante og anerkjente internasjonale instrument. Flere bedrifter opererer med slike Codes of Conduct når det gjelder de etiske retningslinjene i sine leverandørkjeder. Dette er et godt instrument for også å inkludere miljøhensyn. Det er med andre ord viktig at også miljømessige standarder og krav blir integrert i disse dokumentene.

Det er viktig å være klar over at med det å innføre en CoC følger det praktiske utfordringer rundt implementeringen. Det kan for eksempel være vanskelig for leverandører og oppfylle alle krav i en slik CoC. I tillegg kan man komme opp i dilemma der slike retningslinjer kan komme i konflikt med nasjonal lovgivning så som for eksempel frihet til å danne fagforeninger ift. handel med Kina. En CoC har ofte et forholdsvis høyt detaljnivå, og kontrolleres av interne og/eller eksterne revisjoner.

En CoC kan føre til transparens, og kan tilpasses til spesifikke bedrifters egne behov. Den kan derfor forekomme mer fleksible enn eksterne standarder. Det er viktig å poengtere at selve utviklingen av CoC kan være forholdsvis enkel, men at implementering og ikke minst oppfølging kan være ressurskrevende, særlig i kontroll/revisjon.

Eksempler:

H&M: http://www.hm.com/se/fretagsansvar/milj/miljkravpleverantrer_supplierarticle4.nhtml
Clas Ohlson: http://www.clasohlson.se/Archive/CoC/ClasOhlson_uppfkod_2007jan.pdf

4.3.2 Sektorspesifikke standarder

Sektor standarder er liknende CoCs, men sektor eller bransjespesifikke i stedet for å være utarbeidet for den enkelte bedrift. Slike standarder er kanskje best kjent fra tekstilindustrien. De er hovedsakelig prestasjonstypstandarder med stor involvering av fagforeninger. De legger ofte fokus på å skape forpliktende avtaler mellom store produsenter og kjøpere. Ressursbehovet avhenger av hvor langt bedriften som ønsker å benytte seg av standarden har kommet i sitt CSR arbeid, men det kreves ofte en stor initial innstas og tilstrekkelig med tid avsatt for implementering.

Sektorspesifikke standarder kan ha høy troverdighet, og skape en positiv allianse mellom fagforeninger, NGOs og næringsliv. Slike standarder er også ofte overvåket/kontrollert av uavhengige organisasjoner, noe som styrker troverdigheten.

Eksempler:

WEthical Trading Initiative (www.ethicaltrade.org)
Clean Clothes Campaign (www.cleanclothes.org)
Worldwide Responsible Apparel Production (www.wrapapparel.org)

4.3.3 Felles multistakeholder standarder

Mest kjent hva gjelder denne typen standarder er retningslinjer som SA8000 som kombinerer elementer fra ILO konvensjonen med ISO styringssystemer. Siden fokus her er på miljø kan ISO 14001 fungere som denne typen standard. Standarden er overvåket av en uavhengig organisasjon og oppdateres gjennom multistakeholder dialoger. Sertifisering gis til fabrikk, og kan ofte bli iverksatt av leverandører for å kunne vise opp sin prestasjon mot sterke merkevarekunder.

Disse standardene kan ha høy troverdighet, men for bedrifter som ønsker å arbeide for grønnere leveransekjeder fungerer det mest som et tilleggskrav enn en egen strategi. Det kan imidlertid ta tid å implementere. For mange underleverandører, særlig i utviklingsland kan ISO 14001 være et urealistisk krav.

Eksempler:

ISO 14001 – er en prosessbasert standard for miljøstyring som mange virksomheter bruker som en guide i sitt miljøarbeid. Del 4.2.1 av standarden stadfester at en organisasjon bør etablere og vedlikeholde prosedyrer eller prosesser for å identifisere miljømessige effekter knyttet til aktiviteter, produkter og tjenester de kan kontrollere og som det er forventet at de har en

påvirkningskraft på. Det blir stadig vanligere for bedrifter å inkludere ISO 14001 eller liknende sertifiseringer som en minimumsstandard i sin innkjøpspolicy. Stadig flere multinasjonale selskaper som krever nå at deres underleverandører i produksjonsprosessen blir ISO 14001 sertifisert (www.iso.ch).

EMAS står for the Eco-Management and Audit Scheme, og er EUs frivillige standard som flere anerkjente organisasjoner bruker som instrument for å forbedre sine miljøprestasjoner på kontinuerlig basis. En EMAS registrert organisasjon driver et miljøstyringssystem og rapporterer på miljøprestasjon gjennom publisering av uavhengig verifiserte miljørapporter (www.ec.europa.eu/environment/emas).

Miljøfyrtårn – er et norsk offentlig sertifikat for miljøstyring rettet mot alle små og mellomstore bedrifter innen industri, transport, handel og service, både privat og offentlig. Bedrifter og virksomheter som går gjennom en miljøanalyse og deretter oppfyller definerte bransjekrav, sertifiseres som Miljøfyrtårn (www.miljofyrtarn.no).

4.3.4 Merking av produkter/sertifisering.

En annen form for miljøtilnærming er på produktnivå. Retten til å merke et produkt er gitt av uavhengige organisasjoner så som det nordiske Svanen merke, EU-blomsten, Ø-merket for økologiske produkter, Fair Trade Labelling Organisations International etc. Merkene sikrer at et sett kriterier i leverandørkjeden fra råvarer til import og produksjon er respektert.

Ressursmessing er det som regel en stor andel dokumentasjon som må framvises når man søker om merking, i tillegg til at man som oftest må betale en avgift for å få selve merket. For grønnere leveransekjeder kan det være fruktbart å bestemme seg for visse produkter som skal være merket, og kjøre dette som del av en strategi i arbeidet.

Et miljømerke kan ha høy ekstern merkevarepåvirkning overfor kunder, og regnes for å ha høy troverdighet. Slik det er i dag er merker knyttet til produkt, og dermed kun brukbar om du har produkter som matcher merkeordningen. Det er stadig nye områder i utvikling, men det er ikke en enkel prosess å etablere nye produktkategorier.

Eksempler:

Svanen – Svanen merket er det offisielle nordiske miljømerket innført av Nordisk Ministerråd i 1989. Symbolet Svanen er basert på logoen til Nordisk Råd, og ordningen omfatter Norge, Sverige, Finland, Island og Danmark. Nordisk Miljømerking har som mål å redusere den totale miljøbelastningen, og Svanen kontrollerer at produkter og tjenester oppfyller definerte miljøkrav blant annet gjennom tester fra uavhengige laboratorier og gjennom kontrollbesøk (www.ecolabel.no).

EU-blomsten - Blomsten er det felles europeiske miljømerket. Blomsten er opprettet av Europa kommisjonen, og er et tilsvarende miljømerke som Svanen. Mens Svanen er nordisk, gjelder Blomsten hele Europa - men de to merkeordningene har et nært samarbeid. Norges samarbeid med merkeordningen Blomsten er en del av EØS-avtalen (www.ecolabel.no).

Ø-merket/EUs merke for økologiske produkter: Debio er kontroll- og godkjenning sin instans for økologisk produksjon, foredling, omsetning og import i Norge. Kontroll og godkjenning foregår i forhold til det norske regelverket for økologisk produksjon som tilsvarer EUs regelverk. Det utføres årlige inspeksjoner hos alle som deltar i kontrollordningen. Godkjenning av importerte varer følger egne rutiner. Fra 2009 vil EUs nye økologiske merke bli brukt i EU og EØS-land og kommer da i tillegg til Ø-merket på det norske markedet (www.debio.no).

Fair trade merking: Det finnes flere typer merking for rettferdig handel, i Norge er det Fairtrade Max Havelaar som er mest kjent. Fairtrade er ikke primært en miljømerkeordning, men det stilles tydelige miljøkrav til produksjonen av produkter som sertifiseres med Fairtrade. Merkeordningen garanterer at produkter er handlet på en slik måte at produsentene får skikkelig betaling for sine produkter, og lever og arbeider under tryggere sosiale vilkår (www.fairtradenorge.no).

Miljøvaredeklarasjoner: iht ISO 14025 som er den internasjonale standarden for miljødeklarasjoner av produkter. Deklarasjonene gir tredjeparts verifiserte data om produktets miljøaspekter. Mest benyttet i handel mellom profesjonelle aktører. Internasjonalt nettverk GedNet (<http://www.gednet.org>) koordinerer arbeidet. I Norge er det Næringslivets stiftelse for miljødeklarasjoner (EPD-Norge) som jobber med slike deklarasjoner (www.epd-norge.no).

FSC - Forest Stewardship Council: er en internasjonal organisasjon som fremmer miljø, sosialt ansvar og bærekraftig bruk av verdens skoger. Det stilles bl.a. krav til urbefolkningens rettigheter og at biologisk verdifull skog drives etter bærekraftige prinsipper. FSC arbeider gjennom et nettverk av nasjonale initiativ som finnes i over 43 land. Det bygger på frivillig sertifisering av ansvarlig skogsbruk. I dag er mer enn 90 millioner hektar skogsmark i verden FSC-sertifisert (www.fsc.org).

MSC – Marine Stewardship Council: arbeider for å beskytte verdens tilgang av fisk og skaldyr gjennom å fremme miljøkrav og bærekraftige fiskerier. MSC er en uavhengig, global organisasjon etablert i 1997. De utarbeider standarder for miljømessig bærekraftig fiske. MSC merke sikrer at fisk og skaldyrprodukter kommer fra virksomheter som oppfyller kravene til bærekraft og overfiske (www.msc.org).

4.3.5 Livssyklusanalyse

Alle produkter forårsaker en eller annen slags form for miljøpåvirkning, det være seg gjennom råvarebruk, produksjon, i bruk eller når varen er utrangert. Integrert Produkt Policy er en metode som søker å minimere miljøpåvirkningen gjennom å se på alle faser av produktets livssyklus, for så å igangsette handlingsplaner der det er mest effektivt.

Et produkts livssyklus er ofte lang og komplisert, og dekker alle områder fra uttak av naturressurser, gjennom design, produksjon, logistikk, markedsføring, distribusjon, salg, bruk og til slutt som søppel. Samtidig involverer det mange ulike aktører som designere, industri og markedsføring, produsenter og konsumenter. Integrert Produkt Policy søker å stimulere hver part av disse individuelle fasene til å forbedre sin miljømessige effektivitet. Det er allikevel utfordrende for en virksomhet å avgjøre hvor langt bak i sin leveransekjede de skal gå i en slik analyse. Det finnes en rekke eksisterende verktøy og standarder på hvordan dette kan gjøres, både bransje og produktspesifikke eller mer generelle.

4.3.6 Klimaregnskap

Klimaregnskap (carbon footprints) er et mål på menneskelig aktivitets påvirkning på miljøet i termer av mengde drivhusgass produsert, målt i enheter CO₂ ekvivalenter (som regel innregnet andre drivhusgasser, og konvertert til CO₂). Klimaregnskap er ment som en metode for individer og organisasjoner til å konseptualisere sine bidrag til global oppvarming. Verktøy for å kvantifisere klimagassutslipp kan for eksempel følge GHG – Greenhouse Gas Protocol, som er det mest brukte internasjonale verktøyet på området. Protokollen kom som et resultat av et langvarig samarbeid mellom World Resources Institute og World Business Council for Sustainable Development (www.ghgprotocol.org).

Å kartlegge sine fotavtrykk er på samme måte som en livssyklusanalyse et godt verktøy for å kartlegge egen miljøpåvirkning, og igangsette tiltak der de gir størst effekt. Det finnes en mengde ulike kalkulatorer for beregning av klimagassutslipp. Den internasjonale standardiseringsorganisasjonen ISO arbeider for tiden også med en standard for slike regnskap. Gangen i en slik prosess er ofte at man kalkulerer sine utslipp, setter i gang tiltak for å minske utslipp der det er mulig, og eventuelt velger å kompensere for de resterende utslipp gjennom kvoteordninger. Slike kvoteordninger kan både være kvoter på det europeiske markedet, gjennom CDM, JI eller andre frivillige ordninger.

4.3.7 Samarbeid/Partnerskap

Samarbeid med bransjeorganisasjon

Henger sammen med pkt. 4.3.2 sektorspesifikke standarder som utvikler for eksempel felles mal for code of conducts, eller andre retningslinjer rettet mot spesifikke problemområder.

Disse områdene er ofte særlig knyttet til bransjer og produktområder som har vært utsatt for stor oppmerksomhet fra media og NGOs rundt sin miljøpåvirkning. Eksempler er initiativ knyttet til bomull og tekstiler, initiativ knyttet til skogbruk, kaffeproduksjon.

Samarbeid med interesseorganisasjoner

NGOs og ekspertgrupper har økt innflytelse og det å trekke deres ekspertise og kunnskaper inn i arbeidet med grønnere leveransekjeder kan gi innovative løsninger samtidig som det fører til en nær dialog med denne delen av interessehaverne. Et slikt samarbeid kan fungere som en god tilnærming til

risikominimering, og med lokale interesseorganisasjoner kan man også øke kompetansehevingen i lokalsamfunn.

Langvarige leverandørrelasjoner

En del av de suksessfaktorene for grønnere leveransekjeder forutsetter en langvarig leverandørrelasjon. Også når det gjelder drøfting av etikk i leverandørkjeden har en stadig mer brukt tilnærming vært strategien med mer langvarige relasjoner. Med en slik tilnærming kan leverandører inkorporere endringer ved å delta i å forme sosiale og miljømessige målsetninger, fører til miljøeffektivitet på lang sikt og knytte et nære samarbeid med leverandører.

Kapasitetsbygging og kompetanseutveksling

En stadig mer anerkjent strategi dreier seg om at det ikke rekkes å kun stille krav, kontrollere hvorvidt disse blir oppfylt og eventuelt trekke seg ut dersom kravene ikke oppfylles av leverandøren. En mer fruktbar tilnærming, som også integrerer utviklingsperspektivet når det gjelder bærekraftige innkjøp, er å fokusere på kompetanseheving hos leverandører. Dette innebærer at man går aktivt inn for å styrke et land eller en leverandørs evne til å møte de utfordringer og krav man stiller.

Norads partnerskapsdatabase⁸

Partnerskap mellom privat næringsliv og frivillige organisasjoner kan bidra til utvikling i sør. Partnerskap er et organisert frivillig samarbeid mellom aktører som søker å nå sosiale mål. Det innebærer en mer gjensidig forpliktelse når det gjelder å utveksle tjenester, ideer og gjensidig oppfølging enn tradisjonell sponing. Gjennom partnerskap kan bedrifter og frivillige organisasjoner dra nytte av hverandres kompetanse. I Norads partnerskapsdatabase får virksomheter informasjon om de frivillige organisasjonenes kompetanseområder og hvilke land de er etablert i.

Eksempel IKEA

Det blir stadig vanligere for bedrifter å innføre og opprettholde et samarbeid og/eller partnerskap med flere ulike typer bedrifter og organisasjoner. Et godt eksempel på dette er IKEA som drar veksler på og samarbeider med blant annet disse:

- **Better Cotton Initiative** – som arbeider for å fremme målbare forbedringer på miljø og sosiale aspekter av verdens bomullsproduksjon. IKEA er medlem av gruppen (www.bettercotton.com)
- **Building and Wood Workers' International** – globalt forbund for demokratiske og frie fagforeninger. IKEA møter gruppen for å utveksle erfaringer og diskutere sentral CSR problematikk (www.bwi.org)
- **Business for Social Responsibility** – støttespiller for bedrifter som arbeider med CSR. IKEA er medlem i gruppen og også representert i styret (www.bsr.org)
- **Clean Cargo Working Group** – gruppe administrert av bsr som arbeider for mer bærekraftig produkttransport og utvikler frivillige retningslinjer og mål for å evaluere og forbedre transporten i leverandørkjeden. IKEA er medlem i gruppen og benytter seg av deres kompetanse på området (<http://www.bsr.org/CSRResources/WGO/CC-GF/index.cfm>)
- **Global Compact** – se info ovenfor, IKEA er medlem av Global Compact nettverket (www.unglobalcompact.org)
- **Greenpeace** – IKEA er i diskusjon og dialog med Greenpeace rundt problemer relatert til skogsbruk og skogsindustri (www.greenpeace.org)
- **Green Power Market Development** – drives av World Resource Institute og arbeider for å bygge opp markeder for fornybar energi. IKEA er medlem av gruppen og arbeider for å bygge opp verktøy og strategier for å øke bruken av fornybar elektrisitet (www.thegreenpowergroup.org)
- **The Network for Transport and Environment** – tar frem modeller for å kalkulere miljøprestasjon i ulike transportkjeder. IKEA er medlem av organisasjonen (www.ntm.a.se)
- **Refrigerants Naturally!** – FN initiativ som oppfordrer og tilrettelegger for partnerskap i privat sektor for å forenkle kompetanse- og teknologiutveksling for bærekraftig utvikling. IKEA er medlem av organisasjonen (www.refrigerantsnaturally.com)
- **WWF** – IKEA og WWF har et nært samarbeid for å fremme ansvarlig skogsbruk, bedre bomullsproduksjon og for å utvikle strategier i arbeidet mot klimaendringene (<http://www.ikea-group.ikea.com/index.php?ID=718>)

⁸ Hjemmeside: <http://norad.sellsyversen.no/>

4.4 Hvilke miljøtema og produktgrupper bør prioriteres?

Som vi ser ovenfor er det ikke noen mangel på mulige tiltak for en bedrift. Utfordringen er å prioritere– hvis man prøver å få med seg alt blir det lett uoversiktlig. I miljøledelsesstandard ISO 14001 vektlegges for eksempel prosessen som leder fram til en liste over prioriterte, vesentlige miljøaspekter. Det bør bemerkes at disse valg bør ikke bare baseres på miljøvitenskapelige vurderinger, men bør også ta hensyn til økonomiske, etiske, forretningsmessige og profilmessige faktorer.

Denne rapporten legger grunnlaget for et innspill til en stortingsmelding, og vi bør dermed vektlegge spesielt norske miljøprioriteringer, men det vil være naturlig for hver norsk importør å tilpasse prioriteringer til sin egen kommersielle og markedsmessige rammevilkår.

Følgende faktorer inngår i prioriteringen:

- Miljøbelastningens vesentlighet
- Mulighet/sannsynlighet for forbedring ved bruk av innkjøpskrav, bl.a.
 - Leverandørenes interesse av å lytte til (norske) kunder
 - Overlapp med vanlige kommersielle hensyn
 - Næringslivets villighet til å prioritere (f.eks. effekt på deres lønnsom og profil)
 - Overlapp med andre nasjonale mål (f.eks. utviklingsmål)
 - Eksistens av relevante og effektive tiltak som kan iverksettes

I vedlegg 2 ligger et eksempel på en metodikk for prioritering av fokusområder utarbeidet av NTNU. Det er viktig å være obs på at denne kun tar hensyn til mengden CO₂ utslipp.

5 Oversikt over relevante globale, regionale, nasjonale og private initiativ for stimulering av bedrifters interesse for grønnere leveransekjeder

Stadig flere land, regioner og internasjonale organisasjoner satser på å fremme mer bærekraftig produksjon og forbruk. Det er derfor viktig at eventuelle norske tiltak er oppmerksomme på andre relevante internasjonale og nasjonale initiativer for å kunne vurdere ideer, potensielle samarbeidsprosjekter og synergieffekter.

Et vesentlig aspekt i det å bygge opp effektive støtteordninger for bedrifter som jobber med grønnere leveransekjeder er å ha en oversikt over potensielle alliansepartnere. Det gjelder både å benytte seg av eksisterende internasjonale standarder og initiativ, og ikke minst muligheter for å alliere seg med andre land og samarbeide om å forenkle implementeringen av miljøhensyn i leverandørkjeden. Dette dreier seg ikke bare om en effektivisering av arbeidet med tiltak, men også i form av å oppnå større ønsket miljøeffekt. Går man sammen om å spre miljøhensyn i leveransekjeder, vil også den positive effekten i form av minskede utslipp og påvirkning bli større.

Dette kapitlet er ment som en oversikt over de eksisterende initiativ for å fremme grønnere leveransekjeder. En del av disse er antagelig allerede kjent for leseren.

5.1 Globale initiativ

5.1.1 FN: Agenda 21⁹, Johannesburg og Marrakech Task Forces

Agenda 21 er en omfattende handlingsplan globalt, nasjonalt og lokalt for bærekraftig utvikling inn i det 21. århundre som ble vedtatt på Rio-toppmøtet i 1992, og signert av 179 statsoverhoder og regjeringer.

⁹ Agenda 21 fulltekst: <http://www.un.org/esa/sustdev/documents/agenda21/index.htm>

Kapittel 4 i Agenda 21 fokuserer på endringer i konsumpsjonsmønstre, med fokus på bærekraftig produksjon og forbruk, og hvordan utvikle nasjonale policies og strategier. Dette er et tema som berører også andre områder i Agenda 21, som energi, transport og avfall, økonomiske instrument og teknologioverføring. Målsetningene med denne delen av handlingsplanen er å fremme konsumpsjon og produksjon som reduserer miljøskader. Fokus på aktiviteter ligger på:

- Reduksjon av energi og ressursbruk gjennom å fremme bruken av mer miljøeffektiv teknologi, fremme forskning og utvikling på miljøeffektiv teknologi, støtte utviklingsland i bruken av ny teknologi og oppmuntre til bruk av fornybar energi og naturressurser.
- Minimere mengden avfall gjennom å oppmuntre til resirkulering i industriprosesser og på forbrukernivå, redusere emballasje på produkter og oppmuntre til introduisering av nye mer miljøeffektive produkter.
- Assistere individer og husstander i å ta mer miljømessig gunstige innkjøpsavgjørelser.
- Vise gode eksempler gjennom miljøeffektive offentlige anskaffelser.

Agenda 21 ble fulgt opp 10 år senere med Handlingsplanen fra Johannesburg. Handlingsplanens kapittel 3 omhandler Bærekraftig Produksjon og Forbruk og fokuserer på å utvikle en ramme av 10-års programmer for å fremme bærekraftig forbruk og produksjonsmønstre. Det henvises spesifikt til offentlig anskaffelser som relevant virkemiddel (§19 c).

For å følge opp implementering av kapittel 3 har FNs avdeling for økonomisk og sosiale aktiviteter (UN-DESA) og UNEP etablert det som kalles "Marrakech Prosessen" – en bred men uformel ramme for å utvikle disse 10-års programmer. Marrakech prosessen baserer seg på to hovedstrategier: a) regionale prosesser og b) temaspesifikke prosesser.

De temaspesifikke prosessene er organisert som "Task Forces" som etableres etter initiativ av et land, som får ansvar for å drive fram prosessen ("lead country"). Task forcene ledes og finansieres av OECD land, men effekten av arbeidet skal være global.

Task Force på Sustainable Public Procurement (SPP)¹⁰ er mest relevant i vår sammenheng (brosjyre¹¹). UK og Norge som har støttet Sveits i gruppens arbeid for å utvikle en global kampanje for å gjøre offentlig innkjøp mer bærekraftig. Målgruppen er hovedsakelig ikke-OECD land, men metodene og verktøy skal være globale. Målet er at 10% av landene skal ha iverksatt SPP innen 2010.

Konkret utvikler gruppen et sett verktøy som land/institusjoner kan anvende for å gjøre offentlig innkjøp mer bærekraftig:

- Analyseverktøy på nettet for å kratlegge hvor langt man er kommet (status: tilgjengelig på nettet – både interaktivt og som nedlastbar fil¹²) – utviklet av UNEP/ICLEI
- Opplæringsverktøy som bygger på resultatet fra analysen og kan brukes både individuelt og til gruppe opplæring (status: pilot testing gjennomført i Argentina november 2007) – utviklet av Sustainable Procurement Ltd.
- Juridisk betenkning om hvordan SPP kan implementeres uten å komme i konflikt med handelsregelverket.

Dette arbeidet er relevant i forbindelse med grønnere leveransekjeder fordi:

- mye av innføringsmetodene er felles for private og offentlige virksomheter
- de kravene som stilles til leverandører lokalt av deres myndigheter bør mest mulig samsvare med krav som stilles av norske virksomheter

¹⁰ eea.eionet.europa.eu/Public/irc/envirowindows/scp_procurement/home

¹¹

eea.eionet.europa.eu/Public/irc/envirowindows/scp_procurement/library?l=/presentations/expert_stockholm/flyer_mtfpdf/EN_1.0&a=d

¹² <http://www.iclei-europe.org/index.php?id=4005>

- man bør ha som mål å utnytte eventuelle muligheter for å samkjøre dokumentasjons- og revisjonskrav for offentlig- og privatsektors innkjøp.
- Motivasjonen for innføring av SPP er kanskje mer overlappende for privat og offentlig sektor enn man tror: opplæringspakken utviklet av MTF SPP vektlegger risikominimering som hovedmotivasjon. De har valgt som slagord "Sustainable Procurement is Good Procurement". Mye av deres argumentasjon kan like godt anvendes for private innkjøpere.

5.1.2 International Green Procurement Network – IGPN

IGPN¹³ har som mål å bistå organisasjoner som vil implementere miljøvennlig innkjøp. I motsetning til MTF SPP er de ikke forankret i FN-systemet. De asiatiske landene (Japan, Korea, Indonesia ++) er mest aktive, sammen med Sverige (EKU) og ICLEI (Procura +).

IGPN tilbyr også noen opplærings- og motivasjonspakker men hovedfokus er på å bistå med konkrete krav til spesifikke produktgrupper ved å henvise til tre sett med standardkrav¹⁴: EKU (Sverige), GPN (Japan) og Procura+ (ICLEI). Strategien for IGPN er å bygge en internasjonal paraply som integrerer flere nasjonale/nettverkssatsinger.

5.1.3 Global Type III Environmental Product Declarations Network (GEDNet)¹⁵

Målet for GEDNet er å få flere til å ta i bruk EPDer (Miljøproduktdeklarasjoner iht ISO 14025) ved markedstransaksjoner. For at miljøinformasjonen i EPDene skal være sammenlignbart utvikles det Product Specific Requirements (PCRer) som spesifiserer hva skal måles og hvordan i et livsløpsperspektiv.

GEDNet vedlikeholder en database over PCRer og EPDer på nettstedet sitt.

5.1.4 FNs Global Compact

FNs Global Compact er et rammeverk for bedrifter som forplikter seg til å drive sin virksomhet i overensstemmelse med ti universelle aksepterte prinsipper innenfor menneskerettigheter, arbeidsforhold, miljø og anti-korrupsjon. Som verdens største globale initiativ er Global Compact først og fremst knyttet opp mot å bygge sosial legitimitet for bedrifter og markedet.

Prinsippene sju, åtte og ni omfatter miljøhensyn, og stadfester at virksomheter skal støtte seg til forsiktighetsprinsippet når det gjelder miljøutfordringer, ta initiativ til å fremme sterkere miljøansvarlighet og oppmuntre til utvikling og frembringning av miljøvennlig teknologi.

Prinsippene baserer seg på disse kjernedokumentene:

- Rio Deklarasjonen – 27 prinsipper rundt miljø og utvikling
- Agenda 21 – 40 kapitlers handlingsplan med fokus på spesielle saker relatert til bærekraftig utvikling som bygger på Rio Deklarasjonen.
- Brundtland Rapporten – "Our Common Future" som i 1987 la fundamentet for dagens fokus på bærekraftig utvikling.

5.1.5 WBCSD – World Business Council for Sustainable Development

The World Business Council for Sustainable Development¹⁶ (WBCSD) har et eget initiativ knyttet til bærekraftige verdikjeder som søker å fremme, assistere og støtte en livssyklustankegang og tilnærming

¹³ www.igpn.org/

¹⁴ www.igpn.org/guideline/organizations.html

¹⁵ www.gednet.org/

hos sine medlemsvirksomheter og deres underleverandører, kunder og leveransekedepartnere. Målet er å skape bærekraftig innovasjon og en global handel av mer bærekraftige produkter.

WBCSD mener arbeid med grønnere leveransekjeder vil resultere i økt bedriftsverdi, kostnadseffektivitet, økt konkurransedyktighet bedre omdømme, økt merkevareverdi og større markedstilgang.

Initiativet vil konsentrere sine tiltak mot å:

- Påvirke eksisterende rapporter, dokumenter, utdanningstilbud og spredning av “best practice” eksempler.
- Planlegging, implementering og intern kompetansebygging og støtte til ekstern kompetansebygging.
- Integre livssyklus tankegang i forretningsprosesser.
- Kommunisere livssyklus styring til eksterne “stakeholders”
- Tilrettelegge for systemer med verktøy for rask og effektiv implementering

I sammenheng med disse anbefalingene har WBCSD utviklet et verktøy for å hjelpe bedrifter til å bli mer økoeffektive, dvs. å skape mer verdi med mindre miljøbelastning. De har utviklet eco-efficiency module som er et opplæringsmaterieell hvor brukeren kan plukke og velge de tiltakene de ser mest hensiktsmessige for å øke fokus og fremme implementering på ulike nivåer i deres virksomhet¹⁷.

5.2 Regionale initiativ

5.2.1 Europakommisjonen

EU ble opprettet for å etablere et åpent felles marked. I forhold til offentlig innkjøp (16% av BNP) har det vært viktig å sikre at de ikke diskriminerer mot leverandører fra andre land. Gjennom EØS avtalen er Norge bundet til å følge en rekke EU-direktiv. Retningslinjer gitt fra Europakommisjonen får dermed en stor betydning også for norske aktører.

Samtidig har man akseptert at offentlig innkjøp bør brukes til å støtte opp under andre politiske målsetninger – avspeilet i Concordia (Helsinki buss) dommen. Erkjennelsen har resultert i sterke signaler til medlemslandene:

”The European Commission strongly recommends Member States to increase the level of green public procurement in their respective countries. National action plans should set targets and outline the concrete measures to implement this policy.”

Signalene støttes opp av arbeid i Kommisjonen for å gjøre det lettere for medlemslandene til å implementere GPP¹⁸ er det utviklet veiledere og eksempler på kriterier.

Det arbeides videre p.t. med a) standardisering av indikatorene for GPP og b) utklring av en felles frivillig database for produktkriterier.

I følge europakommisjonens tempoplan for mer bærekraftig produksjon og forbruk skal de legge frem sitt syn på tiltak for å fremme grønnere offentlige innkjøp innenfor EU i løpet av mai 2008.

Europakommisjonen har sammen med IKT-giganten HP publisert et sett med retningslinjer for multinasjonale selskaper med målsetningen å hjelpe dem i å fremme samfunnsansvar og miljøhensyn i deres små og mellomstore underleverandører. Retningslinjene er å finne i en rapport fra den danske

¹⁶ <http://www.wbcds.ch/templates/TemplateWBCSD5/layout.asp?type=p&MenuId=MTUxMw&doOpen=1&ClickMenu=LeftMenu>

¹⁷ Eco-efficiency modul kan lastes ned på:

<http://www.wbcds.org/plugins/DocSearch/details.asp?type=DocDet&ObjectId=MTgwMjc>

¹⁸ http://ec.europa.eu/environment/gpp/background_en.htm

Erhvervs- og Selskabsstyrelsen¹⁹, og dekker en rekke eksempler på beste praksis som hyppige leveransekjedekontroller og kompetansebygging hos leverandørene.

I tillegg har en rekke av Europakommisjonens andre tiltak knyttet til miljø en positiv effekt også på arbeid med grønnere leveransekjeder. Det dreier seg om tiltak og insentiver fra energieffektivitet, til transport og logistikk, kjemikaliehåndtering, produksjon og konsumpsjon²⁰.

5.2.2 Nordisk ministerråd – Integrated Product Policies Group (NMRIPP)

NMRIPP²¹ jobber, bl.a., med tiltak for å fremme miljøeffektivitet i offentlig innkjøp i Norden og for å støtte opp under EUs arbeid (nevnt ovenfor).

Bl.a. finansierer de et prosjekt²² for å øke samarbeidet rundt kriterieutvikling i Norge, og gi innspill til EUs initiativ for kapasitetsbygging. Prosjektet skal opprette en frivillig kriteriedatabase.

5.2.3 Procura + (ICLEI)

ICLEI (Local Governments for Sustainability) er et nettverk som opprinnelig satset på implementering av miljøtiltak men har nå utvidet til å inkludere hele bærekraft begrepet. Procura +²³ er en kampanje som startet i 2004 for implementering av bærekraftige kommunale innkjøp som forvaltes av ICLEI på vegne av de deltagende kommuner.

De har fokus på kriterier for 6 produktgrupper:

- Busser
- Rengjøringsprodukter og tjenester
- Strøm
- Mat og catering
- IT produkter
- Bygg – konstruksjon og renovasjon

Fordi Procura+ er en europeisk kampanje forholder kriteriesettene seg til europeisk regelverk, både når det gjelder innkjøpsfaglige spørsmål og miljøregelverk.

I samband med arbeidet i nettverket har de utviklet en innkjøpshåndbok som fungerer som en guide til kostnadseffektive bærekraftige offentlige anskaffelser. Håndboken inneholder en generell introduksjon til bærekraftige anskaffelser, en veiledning i hvordan inkludere krav og kriterier i anbudsdokument samt en samling utarbeidede nøkkeltkriterier for de utvalgte produktgruppene²⁴.

5.3 Nasjonale initiativ

5.3.1 Norge

Norge har igangsatt en rekke initiativ for å øke miljøhensyn i leveransekjeder. Fokus på miljø- og samfunnsansvar i offentlige anskaffelser fremmes av MD, FAD og BLDs handlingsplan 2007-2010. Handlingsplanen kan ses i sammenheng med regjeringens klimamelding som også ble lagt frem

¹⁹ Hele rapporten med anbefalte retningslinjer:

<http://www.eogs.dk/graphics/publikationer/CSR/Small%20Suppliers%20in%20Global%20Supply%20Chains.pdf>

²⁰ For mer info: http://ec.europa.eu/environment/index_en.htm

²¹ Hjemmeside: www.norden.org/miljoe/Miljo-NMRIPP/sk/NMRIPP.asp?lang=

²² Hjemmeside for prosjektet: nmr.mallverkstan.net/projekt_detalj.lasso?f=28&p=1016

²³ Hjemmeside: www.procuraplus.org/

²⁴ Håndboken Procura Manual kan lastes ned på: [http://www.iclei-](http://www.iclei-europe.org/fileadmin/template/projects/procuraplus/New_website/Printed_Manual/Procura_Manual_complete.pdf)

[europe.org/fileadmin/template/projects/procuraplus/New_website/Printed_Manual/Procura_Manual_complete.pdf](http://www.iclei-europe.org/fileadmin/template/projects/procuraplus/New_website/Printed_Manual/Procura_Manual_complete.pdf)

sommeren 2007²⁵. DIFI, Direktoratet for forvaltning og IKT opprettet 1.1.2008 kommer til å arbeide med koblingen innkjøp og miljø. I tillegg har et treårig arbeid i Panel for miljøbevisste innkjøp utarbeidet kriteriesett for miljøkrav for en rekke produktgrupper, ment som støtte for offentlige anskaffelser, men også potensielt et verktøy for næringslivets arbeid med grønnere leveransekjeder.
à for mer info om Norges initiativ, se vedlegg 3

5.3.2 Danmark

I Danmark har Miljøministeriet for å støtte bedrifter utviklet en bransjespesifikk eksempelsamling med konkrete eksempler på arbeid med grønnere leveransekjeder og miljøledelse i produksjonskjeden hos en mengde ulike bedrifter²⁶. Et samarbeid mellom Dansk Industri (danske versjonen av NHO), Økonomi og Erhvervsministeriet og Institut for Menneskerettigheter har utarbeidet en guide til Ansvarlig Leverandørstyring som sammen med det nettbaserte CSR kompasset utgjør en støtteplattform for bedrifters arbeid med grønnere leveransekjeder.
à for mer info om Danmarks initiativ se vedlegg 3

5.3.3 Finland

Finland har blant annet fokusert på bærekraftige innkjøp gjennom partnerskap, hvor finske byer og statlige institusjoner har bundet seg til å innføre miljøpolicy på sine innkjøp. Det å fremme grønnere innkjøp gjennom samarbeid har gitt positive erfaringer og synergieffekter. I tillegg har den finske National Commission on Sustainable Development utviklet en ny nasjonal Sustainable Development Strategy for Finland, 2006 rundt premisser, prosesser og prinsipper²⁷.

5.3.4 Sverige

Miljøstyringsrådet i Sverige arbeider for å bidra til en bærekraftig utvikling gjennom å støtte bedrifter og offentlig forvaltning i deres miljøarbeid. De tilbyr veiledning på bærekraftige anskaffelser, miljøledelsessystemer og Miljøvare Deklarasjoner.
à for mer info om Sveriges initiativ se vedlegg 3

5.3.5 Storbritannia

Storbritannia etablerte i mars 2005 sin strategi for bærekraftig utvikling "Securing the Future". I sammenheng med dette ble det utarbeidet en nasjonal handlingsplan for bærekraftige offentlige anskaffelser i april 2006. DEFRA department for Enviroment, Food and Rural Affairs er aktive i arbeidet med grønne leveransekjeder under paraplyen "UK Government Sustainable Development".

Som et ledd i den overordnede strategien for bærekraftige innkjøp kommer miljøhensyn i leveransekjede "Environmental Supply Chain Management Programme" med mål, retningslinjer og verktøy for virksomheter. I tillegg har de utviklet flere typer veiledere.
à for mer info om Storbritannias initiativ se vedlegg 3

²⁵ Handlingsplanen finnes her: http://www.regjeringen.no/nb/dep/md/dok/rapporter_planer/planer/2007/T-1467-Miljo--og-samfunnsansvar-i-offent.html?id=473352

²⁶ <http://www2.mst.dk/common/Udgivramme/Frame.asp?pg=http://www2.mst.dk/Udgiv/publikationer/2002/87-7972-353-5/html/helepubl.htm>

²⁷ Available from: <http://www.un.org/esa/sustdev/natlinfo/nsds/egm/finland.pdf>

5.4 Private initiativer

5.4.1 International Chamber of Commerce

ICC, the World Business Organization, har publisert en policy statement med en guide til ansvarlige leverandørkjeder²⁸. Denne rapporten framstiller konkrete praktiske anbefalinger til bedrifter som ønsker å implementere en tilnærming til ansvarlig leverandørkjeder.

à for mer info om ICCs initiativ og de praktiske anbefalingene; se veldegg 5

5.4.2 CDP – carbon disclosure project

CDP er en uavhengig organisasjon med mål om å skape langvarige relasjoner mellom investorer og bedrifter rundt miljømessige konsekvenser av kommersiell handel og virksomhet. CDP viderefremidler selskapers klimagassutslipp og deres klimagassreducerende strategier til sine investorer/eiere. Målsettingen er å utvikle en global standard for selskaper til å måle og begrense sine CO₂-utslipp. Rapporteringen er frivillig og er basert på selskapenes egne svar. Totalt 1300 av verdens største selskaper (FT500) besvarte CDPs spørreskjema i 2007. Dette var første gang en nordisk rapport ble utarbeidet. De 125 største nordiske selskapene mottok forespørselen om rapportering, og hvorav 67 pst. besvarte.

Prosjektet støttes finansielt av myndigheter, investorer og selskaper gjennom partnerskap, medlemskap eller donasjoner. CDP har partnerorganisasjoner i 14 land. I Norge er KLP partnerorganisasjon. I tillegg har over 385 institusjonelle investorer knyttet seg til prosjektet som "signatory investor," som vil si at investoren vederlagsfritt oppfordrer selskapene til å rapportere til CDP om klimagassutslipp og klimagassreducerende strategier. Norges Bank annonserte 16. januar 2008 at de vil knytte seg til CDP som "signatory investor" på vegne av Statens Pensjonsfond - Utland.

I oktober 2007 etablerte CDP pilotprosjektet "The Supply Chain Leadership Collaboration," som fokuserer på leveransekjederapportering. CDP håper at pilotprosjektet vil gjøre dem i stand til å etablere en standardisert tilnærming til leveransekjederapportering på CO₂-utslipp. Opptil 550 leverandører til noen av verdens største selskaper vil motta en forespørsel i 2008 om å rapportere i forbindelse med "The Supply Chain Leadership Collaboration." Norske virksomheter som er med i prosjektet er blant annet Aker Yards, DnB Nor, Hafslund, Marine Harvest Group, Norsk Hydro, Orkla, REC Group, Schibsted, StatoilHydro og Storebrand.

6 Drøfting av utfordringene knyttet til implementering av grønnere leveransekjeder, samt mulige løsninger

6.1 Muligheter og utfordringer med spesiell vekt på utviklingsland

Innføring av miljøkrav i innkjøpssammenheng åpner for nye muligheter, men skaper også utfordringer. Iverksettelsen av grønnere leveransekjeder vil kunne bidra til å maksimere utnyttelsen av mulighetene samtidig som relasjonene i leveransekjeden kan brukes til løse utfordringene.

I dette avsnittet lister vi noen av de potensielle muligheter og utfordringer, slik at gruppens forslag til tiltak kan bidra til å maksimere mulighetene og møte utfordringene.

6.1.1 Muligheter

Mulighetene knyttet til grønnere leveransekjedene kan være:

- Miljøkrav til underleverandører vil lede til produksjon med lavere miljøbelastning
- Total miljøbelastning kan reduseres ved at produsenter med lav miljøbelastning foretrekkes

²⁸ www.iccwbo.org

- Land med tilgang til lokale ressurser som kan bearbeides med lav miljøbelastning vil få et konkurransefortrinn
- Kravene til produsenter vil være et insentiv for at de skal investere i miljøforbedringer
- Dialog mellom partnere vil føre til teknisk og forretningsmessig kompetanseoverføring og forretningsutvikling
- Innkjøpsprosessen blir ofte mer strukturert etter at man jobber systematisk med innføring av miljøhensyn i leveransekjeder.
- En mer strukturert innkjøpsprosess kan redusere muligheten for korrupsjon.
- Redusert miljøbelastning hos leverandører resulterer ofte i lavere kostnader – i alle fall å lengre sikt – og dernest styrket konkurransestilling.

6.1.2 utfordringer

Utfordringer knyttet til grønnere leveransekjeder kan være:

- Kunnskap om miljøutfordringer og løsninger kan mangle.
- Miljøkrav kan være vanskelig å forstå (kompetanse, språk).
- Dokumentasjon kan kreve laboratorietester som ikke er tilgjengelige/er dyre.
- Kompetanse og teknisk tilgang til relevante løsninger kan mangle.
- Avstand til akkrediterte revisorer kan være stor.
- Svakt offentlig regelverk og kontrollsystemer kan bety at leverandøren selv må bekoste inspeksjoner etc.
- Miljøbelastning forårsaket av transport synliggjøres slik at konkurransestillingen til fjerne leverandører svekkes.
- Små og mellomstore leverandører kan bli utkonkurrert fordi systemkravene blir for tunge.

6.2 utfordringer for små og mellomstore bedrifter

Mange norske bedrifter jobber internasjonalt gjennom sin handel og import. Blant disse er det en stor andel små og mellomstore bedrifter som ikke nødvendigvis sitter med et like stort apparat til å følge opp miljøhensyn nedover i leverandørkjeden. Det er viktig at også disse klarer å stille krav overfor sine handelspartnere. For disse bedriftene kan det å overvåke leverandører eller fremme kapasitetsbyggende aktiviteter bli for kostbart. Det kan derfor være mer hensiktsmessig å fokusere arbeidet med leverandører på å minimere risiko og forhindre hendelser som kan ha kostbare konsekvenser.

Alle våre innspill til stortingsmeldingen vil integrere hensynet til små og mellomstore bedrifter (jmf. tiltakene i kap. 7).

6.3 Hvordan motivere norske virksomheter til grønnere innkjøp?

Det finnes mange virksomheter som arbeider aktivt med grønnere leveransekjeder, og ser nytten av det. Allikevel er det kanskje særlig for små og mellomstore bedrifter viktig å gjøre informasjon om fordeler ved denne typen arbeid lett tilgjengelig. Det dreier seg om et behov for å skape tydelige insentiver. Dette henger i tillegg sammen med kompetansenivået hos innkjøpere. Økt miljøhensyn i leveransekjeden krever også økt fokus fra innkjøpernes side.

Synliggjøring av insentiver og bevisstgjøring overfor bedrifter og virksomheter er et behov som bør dekkes på en tydelig og lett tilgjengelig måte. Det dreier seg om flere ulike aspekter:

- informasjonsspredning om bedriftsøkonomiske gevinster
- informasjonsspredning om lovpålagte krav
- informasjonsspredning om internasjonale standarder
- informasjonsspredning om tilgjengelige metoder og verktøy

- Utarbeide et kursprogram for innkjøpsavdelingen i bedrifter og virksomheter
- Utarbeide en database med best praksis eksempler, gjerne bransjespesifikt, for å arbeidet med bransje eller sektorspesifikke standarder

Dette punktet er et sentralt punkt når det gjelder å utforme innspill til statlige tiltak for å fremme grønnere leveransekjeder. Nettverksbygging, informasjonsspredning, motivasjonsfaktorer og insentiver samt tydeliggjøring og fremming av internasjonale initiativ og standarder er viktige elementer for å lykkes.

6.4 Kompetanse hos underleverandører og deres underleverandører

Stilles det stadig sterkere krav til miljø nedover i leveransekjeden øker presset på kompetansen hos underleverandørene. De mangler ofte kompetanse til å forstå kravene og kunnskap om miljøbelastning som er forventet.

Utfordringene blir ganget opp etter hvert som man går bakover i leveransekjeden. For leverandører fra fjerne strøk blir denne effekten forsterket av kulturelle forskjeller og en annen forståelse av hvilke miljøproblemer er mest relevante.

Her kommer også faktoren med bistand inn i bildet. Behovet for å bygge opp kapasitet hos leverandørland ble blant annet anerkjent i Doha Ministerial Declaration²⁹. Det er viktig at denne typen uttalelser også får en effekt i praksis. Dersom man betrakter langsiktige prosjekter for bærekraftig utvikling er effektive programmer, gjerne i samarbeid med næringslivet en mulig tilnærming for å øke andelen miljøeffektive innkjøp og grønnere leveransekjeder, samtidig som dette gir en positiv kompetanse input til leverandørlandene.

Det er flere dilemma knyttet til dette punktet. Blant annet kan en aktiv tilnærming til kompetanseoverføring fra bedrift til underleverandør være ressurskrevende, og i tillegg risikerer man at underleverandøren går over til andre etter hvert som kompetansenivået heves, slik at bedriften selv ikke får fordelene av kompetanseutvekslingen. Dette krever derfor en bevisst holdning til leverandørrelasjoner.

Man bør vurdere potensialet for kompetansebygging og teknologioverføring i forbindelse med grønnere leveransekjeder. I og med at det kan være vanskelig for en bedrift alene å bygge opp tilstrekkelig kompetanse hos sin underleverandør, er det viktig å tenke i baner av å komme opp med prosjekter hvor norske virksomheters økte miljøkrav kan støtte opp under en styrking av bransjens prestasjoner, og å se på mulige samarbeid mellom norske virksomheter og myndigheter.

En mulig anbefaling til regjeringen vil kunne være å støtte bedrifter i forhold til å koble arbeidet med grønnere leveransekjeder opp mot eksisterende bistands og utviklingsprosjekter i de eksporterende landene. En kobling på dette området vil kunne hjelpe bedriften i arbeidet med å forbedre miljøprestasjon hos sine underleverandører samtidig som det vil kunne gi konkret støtte og kompetanseoverføring slik at underleverandørene klarer å leve opp til de miljøkravene som stilles.

6.4.1 Aid for trade

Regjeringens handlingsplan for handelsrettet utviklingssamarbeid (Air for Trade), er utarbeidet med mål som er overlappende med det å skape grønnere leveransekjeder for både det offentlige og privat næringsliv i Norge. Blant annet ønsker regjeringen å arbeide for at handelen tjener de svakeste landene og er miljømessig bærekraftig, samtidig som det anerkjennes at utviklingslandene mangler nødvendige forutsetninger når det gjelder bl.a. produksjonskapasitet, infrastruktur og markedsføringskompetanse.

²⁹ <http://www.worldtradelaw.net/doha/mindec.pdf>

Norske bidrag til kompetanseheving og økt produksjonskapasitet i utviklingsland vil kunne gagne både Norge og de aktuelle samarbeidslandene, og er viktige forutsetninger for både utviklingslandenes økte deltakelse i internasjonal handel og mulighetene for bedre kontroll med leveransekjeder for norske aktører. Det er derfor viktig at det utredes synergieffekter mellom Aid for Trade og det offentlige, norske bedrifters, og organisasjoners arbeid med etisk handel og grønnere leveransekjeder. Samarbeid mellom de tre gruppene norske aktører og aktører i utviklingsland når det gjelder utvikling og finansiering av tiltak, vil kunne bidra til måloppnåelse både innen Aid for Trade og arbeid med grønnere leveransekjeder.

6.5 Samle/koordinere eksisterende tiltak

Som bakgrunnsrapporten viser eksisterer det i dag en rekke tiltak for å fremme grønnere leveransekjeder. Disse er spredt hos ulike internasjonale, regionale og nasjonale organer. Det kan være vanskelig og tidskrevende å orientere seg i hvem som gjør hva, og hva som eksisterer av hjelpemidler. Dette kan forhindre en effektiv utnyttelse av de tiltakene som eksisterer.

For å kunne utnytte den effekten av eksisterende tiltak må tilgangen og informasjonen om disse effektiviseres. Dette kan løses ved å gjøre dem lett tilgjengelig på en felles plattform. En lik plattform kan også skape en møteplass for initiativ ift. grønnere leveransekjeder for en rekke aktører som myndighetene, næringslivet, fagforeningene, NGOs, akademia og forskningssentre.

6.6 Lokale vs. Globale miljøeffekter

"Grønt" er ikke det samme over alt. Ulike landsspesifikke forutsetninger gjør at det ikke er gitt hvilke miljøaspekter som bør prioriteres. For eksempel vil knapphet på visse ressurser påvirke miljøkonsekvensene av import og eksport. I Norge vil vann og vannforbruk sjelden være et problem, mens dette derimot kan være en stor utfordring andre steder. I tillegg peker det faktum som for eksempel at IKT like stor miljøsynder som innenlands flytrafikk på hvor komplekst det kan være å sette fokus på de mest miljøeffektive tiltakene³⁰.

Et verktøy som for eksempel bruken av livssyklusanalyser vil derfor være avhengig av en del landsspesifikk informasjon knyttet til lokale og regionale miljøutfordringer. Det å skape konsensus rundt hva som er vesentlige miljøaspekter basert på ulike forutsetninger i ulike land blir da vesentlig. Ulike land har ulike forutsetninger som påvirker hvilke hensyn det er viktigst å prioritere, og som også påvirker hvorvidt det er miljømessig hensiktsmessig å handle visse typer varer derfra.

Det er behov for fakta om ulike lands miljøutfordringer. Dette kan være utvikling av landspesifikke miljøfaktaark som avklarer miljøutfordringen i vedkommende land, status når det gjelder lovverket og oppfølging av denne og kontaktinformasjon for relevante revisjonsorganisasjoner. Denne informasjonen må gjøres lett tilgjengelig for norske bedrifter, og vil være et bidrag i retning av en mer konsistent bakgrunn for prioritering av miljøtiltak og relevante hensyn for grønnere leveransekjeder.

6.7 Dokumentasjon, sertifisering, revisjon

Det er ikke nok å stille krav – det må også dokumenteres at kravene tilfredsstilles.

Generelt sett må man basere seg på informasjon fra leverandørene. Denne kan i noen tilfelle være sertifisert av tredje part, eller av myndighetene. I tillegg, er det mulig for innkjøperen til å igangsette ad hoc oppfølging og revisjon av leverandøren.

Det er essensielt at innkjøperen føler tillitt til at leveransen tilfredsstillt kravene som ble satt. Hvor mye dokumentasjon som er nødvendig, og hvor mye revisjonsarbeid vil være avhengig av:

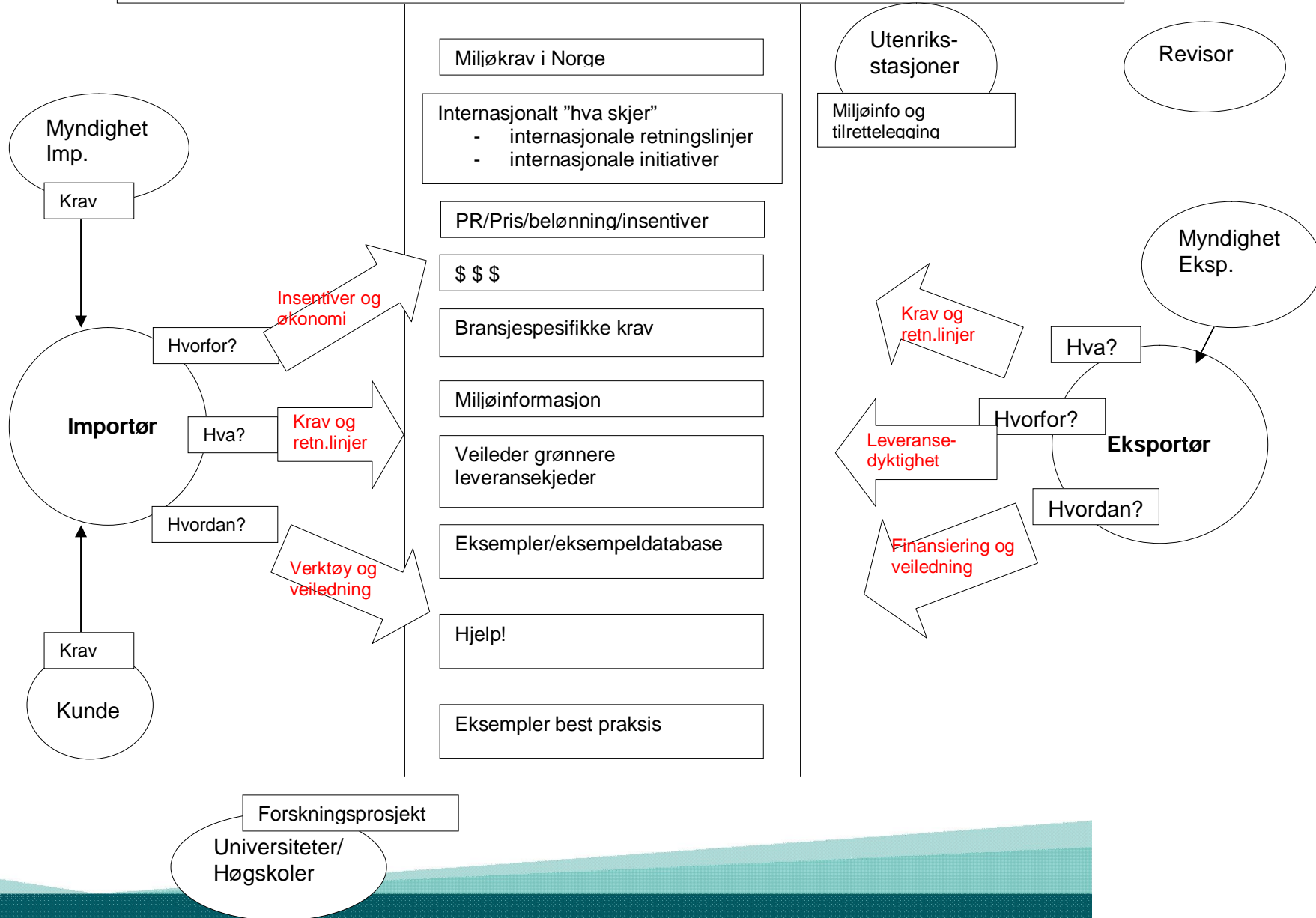
³⁰ Rapport IKT bransjen: <http://www.digi.no/php/art.php?id=39797>

- Oppfattelse av risiko ("downside") knyttet til leveransen (leverandørkjeden og produkt)
- Tilliten til systemene rundt leveransen (for eksempel, tilliten til den offentlige kontrollapparatet lokalt, til evt. tredjeparts sertifiseringsordninger).

Det finnes en del utfordringer knyttet til kontroll og revisjon/overvåking av leverandører. For det første er det ikke alle miljømessige faktorer som har konsistente og lett identifiserbare indikatorer, noe som kan gjøre det vanskelig å evaluere leverandørens prestasjon. For det andre vil fabrikkbesøk kun gi en stikkprøve på hvordan forholdene er på et spesifikt tidspunkt, noe som kan være nyttig i forhold til å identifisere problemområder, men som kan forhindre muligheten til å komme til bunns i problemet slik at faktiske forbedringer kan finne sted. Et tredje problemområde når det gjelder revisjon og overvåking er hvordan man faktisk rent praktisk gjennomfører fabrikkrevisjoner som ikke er uoverkommelig ressurskrevende eller har en metode som fører til begrensede resultater.

Et konkret forslag til tiltak knyttet til punktet dokumentasjon og revisjon vil være tilrettelegge for bedrifter i eksporterende land slik at de kan oppnå sertifiseringsordninger. I tillegg vil det være relevant i forhold til støtte av norske importerende bedrifter å samle en oversikt over ulike NGOs og andre sentrale organisasjoner man kan dra veksler på når det gjelder å vurdere underleverandører i fjernere strøk.

Som diskusjonen over illustrerer er flere ulike aktører med flere ulike problemstillinger som spiller inn på hva det er behov for av konkrete tiltak og hjelpemidler for å fremme grønnere leveransekjeder. De ulike behovene kan ikke dekkes av et tiltak. Disse bør derimot samles under en "paraply" i form av for eksempel nettverk/nettportal/database.

7 Hvordan kan myndighetene stimulere til grønnere leveransekjeder? – forslag til tiltak

<<< en oppsummering av dette kapittelet ligger i kapitel 1 som gruppens anbefaling til KOMPakts innspill til meldingen >>>

Med bakgrunn i de ulike aspektene som er nevnt ovenfor, samt erfaring trukket fra internasjonale initiativ og nasjonale strategier for grønnere leveransekjeder trekker vi nå frem visse hovedpunkter som er sentrale i utformingen av myndighetsbaserte tiltak.

Figuren overfor er ment som en illustrasjon på at det er mange ulike aktørene med mange ulike behov og problemstillinger knyttet til arbeidet med grønnere leveransekjeder. Basert på denne og med bakgrunn i utredningen utkrystalliserer det seg enkelte hovedpunkter hvor myndighetene kan rette sine tiltak.

Før vi går videre er det viktig å slå fast at alle innspill som følger av denne bakgrunnsrapporten har integrert hensynet til små og mellomstore bedrifter. Mange av de store aktørene på markedet har egne stillinger eller interne verktøy som oppfyller samme funksjon. Dette er vanskeligere for små og mellomstore bedrifter, som ofte er mye mer presset både med henhold til tid, økonomi og menneskelige ressurser. Dette er også i tråd med mandatet til arbeidsgruppen.

Det er også viktig å se at de ulike foreslåtte tiltakene i stor grad henger sammen. Dette særlig fordi grunnpilaren i forslaget, nemlig opprettelsen og driftingen av et nettsted, kan møte etterspørselen både etter hjelp, støtte, økt kompetanse, økt samarbeid mellom stat og næringsliv og økt fokus på grønnere leveransekjeder.

7.1 Tiltak 1: Sikre konsistens mellom offentlige anskaffelser og private innkjøp

Som bakgrunnsrapporten viser pågår det aktiviteter for å fremme grønnere offentlige anskaffelser i norsk, nordisk, EU og FN regi. Disse vil sette sitt preg på markedsutviklingen, og effekten er størst når kriteriene, samt dokumentasjons- og revisjonssystemene samstemmer.

Alle foreslåtte tiltak nedenfor bør sees i lys av forsøkt på å utnytte synergier, og samkjøre satsingen på GPP med grønnere leveransekjeder.

F.eks. bør Tiltak 2 synliggjøre tiltak, kriteriesett og veiledere på offentlige anskaffelser, samtidig som man jobber aktivt for at også offentlige innkjøpere skal kunne nytte seg av informasjonen, veilederne og eksemplene på nettsiden. Dette er relevant for det første fordi en del av metodikken som utarbeides også kan benyttes av private aktører. I tillegg er det viktig å synliggjøre hvilke miljøhensyn offentlige instanser forventer at de som skal levere varer og tjenester til dem oppfyller i sine respektive leveransekjeder.

7.2 Tiltak 2: Etablere og drifte et nettsted for kompetanse, verktøy, metoder, erfaringer, ressurser og kriterier

Forarbeidet til dette innspill har avdekket at motivasjonen for grønnere leveransekjeder er til stede, men at kompetanse mangler. Grunnpilaren i dette forslaget er derfor å etablere et nettsted/-plattform, som primært skal formidle metoder, verktøy, kontaktpunkter, erfaringer etc. til statlige og private næringslivsinitiativ for grønnere leveransekjeder.

I tillegg vil nettstedet synliggjøre eksisterende kunnskap og pågående aktiviteter og dermed effektivisere utviklingsarbeid samt øke gjennomslagskraften av tiltakene ved å fremme konsistens mellom kravene 28

som stilles i leveransekjeden. Tanken er at dersom et slikt samlingspunkt opprettes vil det gi norske virksomheter en mulighet til å på ett sted finne det de har behov for av informasjon, samt dele erfaringer og forbedre sitt miljøarbeid i leveransekjeden. En type "one stop shop" forenkler kompetansebygging på en effektiv og brukervennlig måte.

Det bør i tillegg vurderes hvorvidt en slik nettportal skal omfatte CSR i helhet, dvs. integrere også arbeid med sosiale hensyn i leveransekjeden. Potensialet for å gjøre nettportalen til et effektivt verktøy til helhetlig CSR fokus er absolutt tilstede, men det er ikke opp til denne arbeidsgruppen å vurdere dette.

Slik vi ser det er det hensiktsmessig om et slikt nettsted omfatter følgende underområder:

A. Nyheter	Tanken her er at det på nettsidens førsteside bør kunne produseres en fast oppdateringer av aktuelle nyheter på området. Hvorvidt det også skal være mulig å abonnere på et nyhetsbrev må vurderes i forhold til driftskostnader. Det skal uansett være en dynamisk nettportal hvor den enkelte innkjøper skal kunne vite at man kan gå inn dersom man ønsker å holde seg oppdatert på aktualiteter innen tema grønnere leveransekjeder. I tillegg vil det da bli en gunstig portal for synliggjøring av norske myndigheters initiativ.
B. Internasj. initiativ	Som nevnt finnes det en mengde internasjonale, regionale og nasjonale initiativ for å fremme grønnere leveransekjeder. Disse omfatter alt fra utvikling av veiledere og verktøy for innkjøpere eller supply chain managers, til ulike standarder for miljøkrav, dialogforum, nettverk og orientering om internasjonale regler og retningslinjer. Poenget er at det allerede finnes en masse initiativ som støtter en virksomhets arbeid med grønnere leveransekjeder, men at disse kan være vanskelige å finne frem til. Det å samle disse, men en kort omtale om hver samt linker til eksterne nettsteder, og i tillegg kunne holde en slik liste oppdatert vil være en nyttig og praktisk ressurs for norske virksomheter. Dette vil være et konkret løsningsforslag på utfordringene diskutert under pkt. 6.5.
C. Cases "best practice"	Utveksling av erfaringer er viktig. Det finnes mange virksomheter som har jobbet lenge for å integrere miljøhensyn i sine leveransekjeder. Konkrete eksempler og beskrivelser av verktøy underletter ikke bare for utveksling av verdifulle erfaringer, gode råd og smarte løsninger. Det kan i tillegg være et effektivt middel i arbeidet med å motivere innkjøpere til å jobbe for grønnere leveransekjeder. Dette er et konkret løsningsforslag på utfordringene diskutert under pkt. 6.3. Dette kan også gjøres ved å vise på konkrete eksempler av besparinger og effektivisering av tiltak grønnere leveransekjeder har ført med seg. En slik eksempel-database vil kreve en viss innstans i oppretting og oppdatering, da det ikke alltid finnes tilgjengelige eksempler, og man dermed må gå sammen med en virksomhet for å ta frem disse konkrete eksemplene.
D. Veiledere	Det finnes i dag mange ulike veiledere for grønnere innkjøp. Det gjelder både for offentlige anskaffelser og private innkjøp. Å samle disse for eksempel i pdf.-format på en felles nettside vil gjøre den til et konkret bidrag til kompetansebygging for virksomheter. I tillegg er det mer hensiktsmessig slik vi ser det pr. i dag å samle eksisterende veiledere fremfor å legge store ressurser i å utvikle helt nye veiledere, i og med at det allerede eksisterer en del alternativer (se kap. 5). Dette vil dermed også være et konkret løsningsforslag på utfordringene under pkt. 6.3 og 6.5.

E.	Aktuelle org.	En liste med linker til aktuelle organisasjoner som kan bistå i arbeidet med grønnere leveransekjeder kan være relevant. Dette favner også inn tanken om økt partnerskap/samarbeid for grønnere leveransekjeder, og kan bli en attraktiv møteplass for næringslivet og NGOs eller liknende organisasjoner. I tillegg kan dette også være en effektiv måte å spre informasjon om sentrale aktører på området, samt kilder til støtte og finansiering.
F.	Fakta-ark	Forklares nærmere under Tiltak 3
G.	FAQ	Et dialogforum kan være tungt å drifte, men en FAQ side kan derimot fungere som en enkel måte for virksomheter å få svar på eventuelle spørsmål de måtte ha som ikke besvares av nettstedets andre funksjoner. I tillegg vil en slik side vokse dynamisk etter hvert som stadig flere spørsmål blir besvart, og vil etter hvert i seg selv utgjøre en viktig kilde til relevant informasjon. (En tanke kan være en struktur à la en wikipedia). Dette krever at den som blir satt til å drifte nettstedet har kompetanse på arbeid med grønnere leveransekjeder, eller mulighet til å på andre måter besvare konkrete spørsmål. Dette er et konkret løsningsforslag på utfordringene under pkt. 6.3.
H.	Bransje-standard	Standarder, eller ferdig utarbeidede produktspesifikke kriteriesett er et konkret og effektivt verktøy for grønnere leveransekjeder. For offentlige anskaffelser blir det utarbeidet en rekke slike kriteriesett. Disse bør finnes her (se Tiltak 1). I tillegg kan det være interessant for ulike bransjeorganisasjoner å utarbeide aktuelle kriteriesett innen sine produktområder (se Tiltak 4). Tanken her er at det også da kan utvikles egne undersider for ulike bransjer med mer spesifikke råd og retningslinjer for hvilke hensyn som bør tas. Et eksempel kan være en obs-liste over aktuelle miljøhensyn for tekstilbransjen, med informasjon om utfordringer knyttet til bomullsproduksjon, kjemikaliehåndtering etc.

Dette innspillet er basert på flere av diskusjonene under kap 6. samt på erfaringer fra blant annet Danmark og Storbritannia, hvor et samlingspunkt/nettverk/database utgjør kjernen i statens støtte til sitt lands virksomheter. Det er viktig å tenke på at dette i tillegg til å være en samlingsportal for kompetansebygging, kompetanseutveksling, støtte og samarbeid mellom stat og næringsliv også vil være en god måte å synliggjøre norske myndigheters miljø/CSR-arbeid.

7.3 Tiltak 3: Utarbeide landsspesifikke faktaark

Miljøutfordringene, regelverk og myndighetsutøvelse varierer sterkt fra land til land. Importørene må ta hensyn til dette når de prioriterer fokusområde. En stor utfordring for en rekke virksomheter er det å tilegne seg kunnskap om hvilke hensyn som er presserende ut fra hvilke land de opererer i. Dette forslaget er ment å favne inn problemområdet knyttet til hva som kan betraktes som "grønt", særlig knyttet til landsspesifikke utfordringer, og hva som er "grønt" hvor (internasjonale vs. lokale miljøeffekter).

Det bør utarbeides lettfattelige faktablad for land som eksporterer mye til Norge. Utenriksstasjonene sitter med mye relevant landsspesifikk kunnskap. Dette bør kobles opp mot erfaringer og informasjon fra relevante NGOer og andre kilder til kunnskap om de landsspesifikke forholdene både knyttet til miljøutfordringer, regelverk og andre viktige hensyn. Disse faktaarkene bør være tilgjengelig på nettstedet.

7.4 Tiltak 4: Synliggjøre og utvikle bransjespesifikke/produktspesifikke standarder

Enhver bransje har sine produkter som krever sine spesifikke miljøhensyn. Det å bygge opp en database med bransje og produktspesifikk miljøinformasjon vil være en effektiv støtte til norske virksomheter. Særlig blant offentlige innkjøpere etterlyses det mer produktspesifikk miljøinformasjon, da de sitter og handler en rekke ulike produkter, og savner å på en rask måte tilegne seg informasjon om hvilke hensyn de bør ta. Dette for å a) redusere innkjøpernes terskel til å sette i gang med grønnere leveransekjeder og b) øke konsistens mellom kravene som stilles til eksportørene.

For å oppnå denne delen av nettsiden bør ulike bransjeorganisasjoner engasjeres, samt at det bør koordineres med utviklingen av produktspesifikke kriteriesett for offentlige anskaffelser.

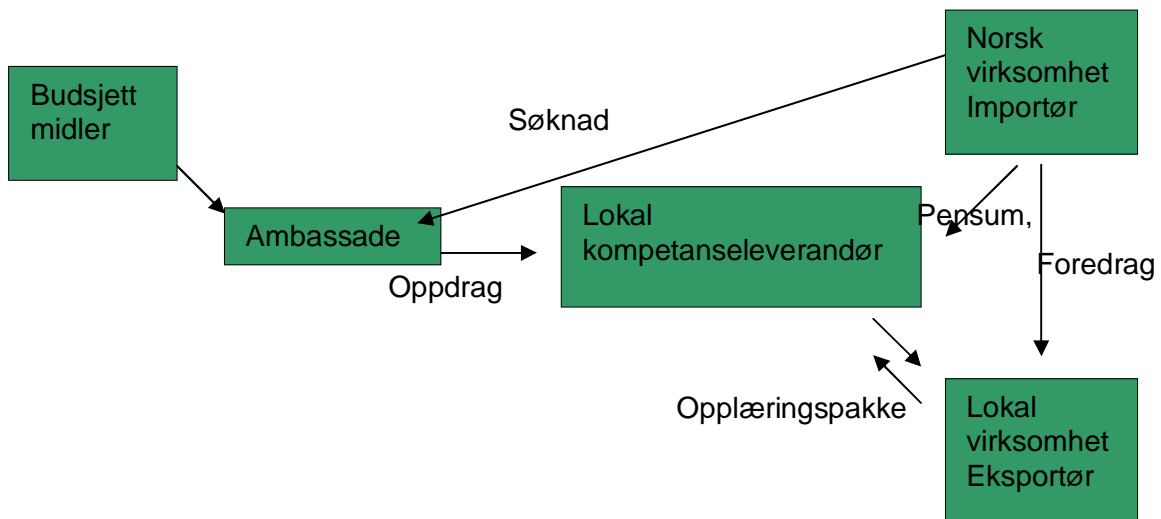
7.5 Tiltak 5: Etablere enkle kanaler for å utnytte synergien med bistandsarbeid

Importerende virksomheter besitter mye kompetanse om miljøkrav og tiltak som underleverandører kan iverksette for å kunne møte de krav som stilles til miljøprestasjon. Mange vil også gjerne bygge langsiktige relasjoner til underleverandører og dermed ser leverandørutvikling som en naturlig del av sin virksomhet. Men leverandørutvikling krever investering i tid, kompetanseoverføring og ressursbruk. I tillegg tilfører en slik prosess verdier til leverandøren, som kan styrke sin konkurransestilling og selv finne nye kunder – kanskje i konkurranse til den som har bidratt. Det er dermed naturlig å se på leverandørutvikling, spesielt i utviklingsland, som et trekantsamarbeid mellom leverandør, innkjøpere og bistandsapparat.

Vi foreslår opprettelse av en enkel ordning som sørger for risiko- og kostnadsdeling mellom norske virksomheter og bistandsapparatet for å oppnå en effektiv kompetanseutveksling til leverandører. En slik ordning krever at det gjennomføres en grundig analyse av eksisterende kanaler for finansiering av kompetanseheving og kompetanseutvikling, slik at man kan avdekke mulige samarbeidsformer eller eksisterende strukturer å bygge på. Hovedtanken må uansett være enkelhet og et system som reagerer raskt på innkomne søknader og behov.

En ide kan være at det bak en slik ordning bør opprettes et norsk fond/budsjettmidler for finansiering av kompetanseutveksling til land med underleverandører. Dette fondet vil kunne bidra med midler, via en ambassade til en lokal kompetanseleverandør. Disse kompetanseleverandørene vil kunne fungere som sentre for opplæring av underleverandører i viktige tema som miljø, miljøledelse, kompetanse innfor sertifisering etc. Norske virksomheter som arbeider med en leverandør de føler ikke evner å på egenhånd leve opp til de krav man stiller vil kunne, ved å bidra med finansiering eller kompetanse, kunne sende sine leverandører på opplæring ved det lokale kompetansesenteret, og dermed oppnå en mer effektiv oppfyllelse av sine krav til grønnere leveransekjede.

I tillegg bør det utredes hvordan eksisterende tiltak som Aid for Trade kan ha synergieffekter for det offentlige, norske bedrifters, og organisasjoners arbeid med etisk handel og grønnere leveransekjeder. Samarbeid mellom de tre gruppene norske aktører og aktører i utviklingsland når det gjelder utvikling og finansiering av tiltak, vil kunne bidra til måloppnåelse både innen Aid for Trade og arbeid med grønnere leveransekjeder.

Dette tiltaket er basert på problematikken diskutert i kap. 6.4, og favner også inn tankegangen om å kunne koordinere arbeidet med grønnere leveransekjeder med en form for norsk bistand til utviklingsland.

7.6 Tiltak 6: Promotering

Målsetningen med disse innspillene er å peke på tiltak for å øke bevisstheten om, og synliggjøre de positive effektene av grønnere leveransekjeder. Nettstedet, som utgjør kjernen i innspillene, vil oppfylle dette samtidig som det også er med på å synliggjøre norske myndigheters arbeid for å fremme og støtte CSR tiltak. For å øke effekten ytterligere vil vi foreslå at det igangsettes noen promoteringstiltak. Et slikt kan være en lanseringskonferanse, som både markedsfører tiltakene samt kan belyse en rekke av de relevante problemstillingene rundt grønnere leveransekjeder. Her bør man tenke innlegg og debatt i tillegg til selve lanseringen av nettstedet. I tillegg kan man koble på andre former for PR og ikke minst synliggjøre koblingen til grønnere offentlige anskaffelser.

En synliggjøring av nettsiden for aktuelle interessenter, samtidig som det vil øke bevisstheten rundt grønnere leveransekjeder og ikke minst være en viktig faktor knyttet til motivering av bedrifter.

Vedlegg 1 – oversikt over noen relevante standarder og produktsertifisering

ISO 14001 – er en prosessbasert standard for miljøstyring som mange virksomheter bruker som en guide i sitt miljøarbeid. Del 4.2.1 av standarden stadfester at en organisasjon bør etablere og vedlikeholde prosedyrer eller prosesser for å identifisere miljømessige effekter knyttet til aktiviteter, produkter og tjenester de kan kontrollere og som det er forventet at de har en påvirkningskraft på. Det blir stadig vanligere for bedrifter å inkludere ISO 14001 eller liknende sertifiseringer som en minimumstandard i sin innkjøpspolicy. Stadig flere multinasjonale selskaper som f.eks. Ford krever nå at deres underleverandører i produksjonprosessen blir ISO 14001 sertifisert (www.iso.ch).

EMAS står for the Eco-Management and Audit Scheme, og er Eus frivillige instrument som flere anerkjente organisasjoner bruker som instrument for å forbedre sine miljøprestasjoner på kontinuerlig basis. En EMAS registrert organisasjon driver et miljøstyringssystem og rapporterer på miljøprestanda gjennom publisering av uavhengig verifiserte miljørapporter (www.ec.europa.eu/environment/emas).

Økologisk sertifisering – både bedrifter og produkter.

Debio er kontroll- og godkjenninginstans for økologisk produksjon, foredling, omsetning og import i Norge. Begrepet "økologisk" er beskyttet, og varer kan bare omsettes som økologiske når produsenten har godkjenning fra Debio. Kontroll og godkjenning foregår i forhold til det norske regelverket for økologisk produksjon som tilsvarer EUs regelverk. Debio har også egne privatrettslige regelverk for økologisk akvakultur, skogbruk, tekstilproduksjon og driftsmidler. Det utføres årlige inspeksjoner hos alle som deltar i kontrollordningen, og som ønsker å bruke Ø-merket på sine varer. Godkjenning av importerte varer følger egne rutiner Debio er akkreditert etter EN 45011 for kontrollen de utfører etter EUs økologiforordning.

Produktsertifisering:

et produkt som har oppnådd å bli merket av en miljømerkeordning oppfylder et sett strenge krav, særlig på produksjonprosessen, som er ment å begrense produktets negative effekt på miljøet.

Svanen - Svanemerket er det offisielle nordiske miljømerket. Nordisk Ministerråd innførte i 1989 en felles, offisiell miljømerking i Norden. Symbolet Svanen er basert på logoen til Nordisk Råd, og ordningen omfatter Norge, Sverige, Finland, Island og Danmark. Nordisk Miljømerking har som mål å redusere den totale miljøbelastningen, og Svanen kontrollerer at produkter og tjenester oppfylder definerte miljøkrav blant annet gjennom tester fra uavhengige laboratorier og gjennom kontrollbesøk (www.ecolabel.no).

EU-blomsten - Blomsten er det felles europeiske miljømerket. Blomsten er opprettet av EU-kommisjonen, og er et tilsvarende miljømerke som Svanen. Mens Svanen er nordisk, gjelder Blomsten hele Europa - men de to merkeordningene har et nært samarbeid. Norges samarbeid med merkeordningen Blomsten er en del av EØS-avtalen (www.ecolabel.no).

Fairtrade - det finnes flere typer merking for rettferdig handel, i Norge er det Fairtrade Max Havelaar som er mest kjent. Fairtrade er ikke primært en miljømerkeordning, men det stilles tydelige miljøkrav til produksjonen av produkter som sertifiseres med fairtrade-merket og det blir flere og flere produkter som har både fairtrade og økologisk sertifisering. Merkeordningen garanterer at produkter er handlet på en slik måte at produsentene får skikkelig betaling for sine produkter, og lever og arbeider under tryggere sosiale vilkår. Strenge kontrollmekanismer sikrer Fairtrade-standardene og kontrollerer verdikjeden, det er en ny modell for handel basert på "the triple bottom line" - skikkelige handelsbetingelser for småbønder og arbeidere, bærekraftig miljø, og lønnsomhet for alle deler av produksjonskjeden.

Miljøvaredeklarasjoner: iht ISO 14025. Internasjonalt system for miljødeklarasjoner av produkter. Deklarasjonene gir tredjeparts verifiserte data om produktets miljøaspekter. Mest benyttet i handel mellom profesjonelle aktører. Internasjonalt nettverk GedNet (<http://www.gednet.org>) koordinerer arbeidet. I Norge er det Næringslivets stiftelse for miljødeklarasjoner (EPD-Norge) som jobber med slike deklarasjoner (www.epd-norge.no)

FSC - Forest Stewardship Council: er en internasjonal organisasjon som fremmer miljø, sosialt ansvar og bærekraftig bruk av verdens skoger. Det stilles bl.a. krav til urbefolkningens rettigheter og at biologisk verdifull skog drives på et bærekraftig sett. FSC arbeider gjennom et nettverk av nasjonale initiativ som finnes i over 43 land. Det bygger på frivillig sertifisering av ansvarlig skogsbruk. I dag er mer enn 90 millioner hektar skogsmark i verden FSC-sertifisert (www.fsc.org).

MSC – Marine Stewardship Council: arbeider for å beskytte verdens tilgang av fisk og skaldyr gjennom å fremme miljøkrav og bærekraftige fiskerier. MSC er en uavhengig, global organisasjon etablert i 1997. De utarbeider standarder for miljømessig bærekraftig fiske. MSC merke sikrer at fisk og skaldyrprodukter kommer fra virksomheter som oppfyller kravene til bærekraft og overfiske (www.msc.org).

Vedlegg 2 – Eksempel på metode for kalkulering av miljøbelastning

Miljøbelastning knyttet til import

Metodene for kalkulering av miljøbelastningen knyttet til import av varer til Norge er forholdsvis nye og tallgrunnlag noe tvilsomt, men programmet for industriell økologi ved NTNU har publisert en analyse³¹ (begrenset til husholdningsforbruk) som konkluderer med at hoveddelen av miljøbelastning (det vil her si hovedsakelig CO₂ utslipp) knyttet til følgende produktene skjer i utlandet:

- Mat
- Kontortjenester
- Klær
- Kjemikalier
- Møbler
- Biler
- Landbruk
- Tekstiler
- Og flest andre "manufactured goods"

I tabellen under har vi basert oss på tabellene 10 og 11 fra NTNUs rapport for å kalkulere CO₂ utslippet som "importeres" fra u-landene knyttet til husholdsforbruk for de viktigste sektorene:

NACE	Sektor	CO ₂ Mill. tonn	% i utv. Land	"Importert" fra u-land	% importert	Importert
	Direkte (transport)	4,10	0	0,00	0,0	0,00
15	Mat	2,49	32,1	0,80	61,7	0,49
70-74	Business services	2,07	21,2	0,44	60,6	0,27
18	Klær	2,49	94,2	2,35	99,8	2,34
60	Land transport	1,45	4,2	0,06	12,4	0,01
24	Kjemikalier	1,14	34,6	0,39	81,0	0,32
50-52	Handel	0,98	17,8	0,17	52,0	0,09
23	Rafinert petroleum	0,94	6,9	0,06	36,5	0,02
61	Vann transport	0,81	12,8	0,10	23,2	0,02
63	Aux transport	0,72	14,1	0,10	47,4	0,05
26, 27	Metals/non-metallic	1,24				
34	Biler	0,60	18,7	0,11	98,9	0,11
36	Møbler	0,60	58,2	0,35	92,9	0,32
17	Tekstiler	0,59	68,9	0,41	97,0	0,39
1	Jordbruk	0,57	33,4	0,19	69,8	0,13
62	Flytransport	0,54	12,3	0,07	43,1	0,03
19	Lær	0,47				
35	Transportutstyr	0,40				

Kilde: GRIP kalkyle basert på tall fra ovennevnte rapport fra NTNU Industriell Økologi.

Det bør bemerkes at disse tall bygger på utslipp av CO₂ slik at import som forårsaker andre miljøproblemer (f.eks. regnskogstømmer) ikke blir prioritert.

³¹ Journal of Industrial Ecology 2006 vol 10, Number 3 – The importance of Imports for Household Environmental Impacts (Glen P. Peters and Edgar G. Hertwich) <http://www.mitpressjournals.org/doi/pdfplus/10.1162/jiec.2006.10.3.89>

Vedlegg 3 – nasjonale initiativ

NORGES INITIATIV

Handlingsplan 2007 - 2010

Miljøverndepartementet, Fornyings- og administrasjonsdepartementet og Barne- og likestillingsdepartementet har utarbeidet en treårig handlingsplan for miljø- og samfunnsansvar i offentlige anskaffelser. Handlingsplanen kan ses i sammenheng med regjeringens klimamelding som også ble lagt frem sommeren 2007³².

Regjeringen ser det som viktig at statlige virksomheter tar et særlig ansvar for å gå foran som ansvarlig innkjøper og forbruker. Økt fokus og konkrete krav og mål i staten vil også være en motivasjon for resten av offentlig sektor. For å tydeliggjøre ambisjonsnivået vil Regjeringen utforme en miljøpolitikk for statlige innkjøp som blant annet inneholder mål og krav for innkjøp av særlig viktige produktgrupper.

Direktoratet for forvaltning og IKT (DIFI) – Opprettet 1.1.2008

FAD har opprettet et nytt direktorat som gjelder fra 1.1.2008. Det nye forvaltningsorganet skal arbeide med fornying, IKT, ledelse, organisering og omstilling, informasjonspolitikk, innkjøpspolitikk og sørge for at arbeidet på disse områdene blir mer helhetlig enn hva tilfellet er i dag.

Det nye forvaltningsorganet skal være etablert fra 1. januar 2008 og bestå av det som i dag utgjør Statskonsult AS, Norge.no og E-handelssekretariatet. Det skal også overføres enkelte oppgaver fra Fornyings- og administrasjonsdepartementet til det nye forvaltningsorganet. Det er 4-5 stillinger til miljø/innkjøp.

Panel for miljøbevisste innkjøp

Offentlig sektors samlede innkjøp av varer og tjenester utgjorde 315 milliarder kroner i 2006. Dette utgjør et betydelig potensiale for reduserte miljøbelastninger. Ved å ta miljøhensyn ved innkjøp og investeringer vil offentlig sektor gi et stort bidrag til å redusere miljøbelastning ved egen drift og bidra til å medvirke til å fremme bedre utvalg av miljøvennlige produkter og teknologi. I loven om offentlige anskaffelser stilles det krav om at det skal tas hensyn til livssyklus kostnader og miljømessige konsekvenser av anskaffelsen. I næringslivet legges det ned betydelige ressurser for å utvikle mer miljøvennlige løsninger og å ta i bruk miljømerkeordninger til å informere om produktenes miljøegenskaper. Regjeringen mener at offentlig sektor i kraft av sin størrelse og som forvalter av offentlige midler har et særlig ansvar for å gå foran og være bevisst miljøkonsekvenser av sine anskaffelser. Panelet for miljøbevisste innkjøp ble opprettet for å bidra til at offentlig sektor i større utstrekning skal kunne foreta miljøbevisste innkjøp³³.

Kriterier

For innkjøpere flest vil miljøkrav ikke være et hovedfokus. Evne og vilje til å inkludere miljøkrav er derfor begrenset. Et viktig suksesskriterium ved utarbeidelse av anbefalte kriterier er at et flertall av innkjøpere tar kriteriene i bruk, både i statlig og kommunal sektor (og gjerne i privat sektor også). Kriteriene må derfor nå langt utover de spesielt interesserte.

For å oppnå dette, kreves det et påtrykk ovenfra (tildelingsbrev etc), men minst like viktig er det at innkjøperne oppfatter kriteriesettene som fornuftige, forståelige og brukervennlige. De må være enkle.

³² Handlingsplanen finnes her: http://www.regjeringen.no/nb/dep/md/dok/rapporter_planer/planer/2007/T-1467-Miljo--og-samfunnsansvar-i-offent.html?id=473352

³³ Hjemmeside: www.innkjopspanelet.no

De første kriteriesettene vil være ferdige i januar 2008. Til sammen utarbeides det kriterier på følgende produktområder:

- Renholdstjenester
- Tekstil
- Bygg og eiendomsforvaltning
- Vaskeritjenester
- Elektrisk kraft
- Kontormøbler
- Hotell
- Kontorrekvisita
- Trykksaker og trykkerier
- IKT-utstyr
- Transporttjenester
- Økoturisme
- Medisinsk forbruksmateriell
- Biler

DANMARKS INITIATIV

Dansk Industri (danske versjonen av NHH) er også en aktiv aktør i arbeidet med å fremme grønnere leveransekjeder. Dette gjør de ved å:

- § koordinerer nettverket "Supply Chain Management & Outsourcing" som holder konferanser og møter med evner innenfor temaet hvor formålet er å skape inspirasjon og læring av danske og internasjonale eksempler
- § i samarbeid med Økonomi og Erhvervsministeriet og Institut for Menneskerettigheter utarbeidet en guide til Ansvarlig Leverandørstyring³⁴. I tillegg har dette samarbeidet før til utviklingen av det som kalles:
- § CSR-kompasset
 - Gratis internettbasert verktøy for alle danske virksomheter hvor man kan:
 - Sammensette en CSR erklæring
 - Få hjelp til å stille CSR-krav til sine kunder og samarbeidspartnere
 - Generell info om CSR og sentrale regelverk
 - med bidrag fra Amnesty Business Forum, arbeidsmarkedsstyrelsen, Arbejdstilsynet, LCA Center, Miljømerkesekretariatet, Miljøstyrelsen, Red Barnet og Udenrigsministeriet

Når det gjelder initiativ til grønne offentlige anskaffelser Miljøstyrelsen (jfr. Innkjøpspanelet i Norge) utviklet www.gronindkobsportal.dk. Her finnes det råd for både offentlige og private innkjøpere om alt fra innføring av grønn innkjøp til konkrete kriterier. Spesielt vektlegging av utfordringene for små og mellomstore virksomheter.

SKI - Statens og Kommunernes Indkøbs Service A/S (WWW.SKI.DK) er en offentlig eid aksjeselskap (55% stat, 45% kommunalt) som gjennomføre offentlige innkjøp på vegne av offentlige aktører og som besitter miljøspesialist kompetanse for å sikre at miljøaspekter ivaretas i innkjøp.

SVERIGES INITIATIV

Miljøstyringsrådet arbeider for å bidra til en bærekraftig utvikling gjennom å støtte bedrifter og offentlig forvaltning i deres miljøarbeid på en strategisk og kostnadseffektiv måte. De tre hovedsaklige verktøy og tjenester de tilbyr veiledning på er bærekraftige anskaffelser, miljøledelsessystemer (spesielt EMAS) og Environmental Product Descriptions / Miljøvare Deklarasjoner (EPD/MVD). miljøledelse og miljørelatert

³⁴ http://www.csrkompasset.dk/DI/media/ansvarlig_leverandoerstyring_en_guide.pdf

produktinformasjon. Av disse, er oppfølging av regjerings handlingsplan for offentlig innkjøp prioritert: utvikling av kriterier, metoder (spesielt LCC) og opplæring.

I sitt internasjonale arbeid har Miljøstyringsrådet størst fokus på miljøtilpassede anskaffelser, med samarbeid bl.a. gjennom:

- Det globale arbeidet med å gjennomføre planen fra Johannesburg 2002 og de etterfølgende diskusjonene i Committee for Sustainable Development.
- OECD, som utvikler retningslinjer for miljøtilpassede anskaffelser for å drive fram utviklingen av miljøtilpassede produkter med også for at regjeringer skal gå foran med et godt eksempel i eget miljøarbeid.
- EUs miljøarbeid bl.a. med en handlingsplan for miljøteknikk (ETAP – Environmental Technology Action Plan), den integrerte produktpolitikken (IPP – Integrated Product Policy) samt de tematiske strategiene om naturressurser, avfall og urban utvikling.
- Det nordiske miljøsam arbeidet knytter seg til den nordiske strategien for bærekraftig utvikling (Sustainable Development – New Bearings for the Nordic Countries) samt på et flertall områder innenfor rammen av det nordiske IPP arbeidet.

STORBRITANNIAS INITIATIV

Storbritannia etablerte i mars 2005 sin strategi for bærekraftig utvikling "Securing the Future". I sammenheng med dette ble det utarbeidet en nasjonal handlingsplan for bærekraftige offentlige anskaffelser i april 2006

DEFRA department for Environment, Food and Rural Affairs er aktive i arbeidet med grønne leveranse kjeder under paraplyen "UK Government Sustainable Development". De har blant annet:

- Fastsatt at alle offentlige anskaffelser skal baseres på beste verdi hvilket er kombinasjonen av livssyklusanalyser og kvalitet. Ansvaret for at dette implementeres i alle offentlige anskaffelser ligger hos alle de ulike departementene.
- Etablerte i 2001 en bærekraftig innkjøpsgruppe på tvers av alle departement som tok seg av muligheter for å forbedre miljø- og bærekraftshensyn i alle anskaffelser. Gruppen utarbeidet en rapport som ble publisert i 2003³⁵.
- Utarbeidet minstekrav i miljøstandarder – fastslår at alle departement på innføre en minimum miljøstandard i nye kontrakter ved innkjøp av visse produkter. Denne standard dekker aspekter som energieffektivitet, resirkulerbarhet og biologisk nedbrytbarhet.
- Opprettet "OGCbuying.solutions" er etablert som en executive agency under Office of Governmental Commerce for å tilby profesjonell innkjøpshjelp og veiledning til offentlig sektor. De sto blant annet for publiseringen av en webbasert liste over såkalte "quick wins" i miljøhensyn i anskaffelser

Som et ledd i den overordnede strategien for bærekraftige innkjøp kommer miljøhensyn i leveranse kjede "Environmental Supply Chain Management Programme" med mål om:

- Samarbeid med leverandører for å forbedre deres miljøprestasjon, sikre at det finnes miljøeffektive produkter på markedet og identifisere miljøeffekten av dette
- Basert på en risikotilnærming som identifiserer de viktigste miljøaspektene og retter mål og handlingsplan mot disse
- Sikre toveis kommunikasjon med leverandører rundt praktiske løsninger
- Utvikle mekanismer for å måle og overvåke progresjon og miljøeffekter
- Programmet har også belyst koblingen mellom innkjøp og innovasjon
- Programmet inkluderer også mål og arbeid rundt miljø i kontraktsklausuler, kompetanseheving og bevisstgjøring og måling og rapportering.

³⁵ <http://www.sustainable-development.gov.uk/publications/pdf/report03.pdf>

- Under initiativer for grønnere leveransekjeder er det utviklet flere typer veiledning og guidance:
 - Sustainable Supply Chain Forum³⁶
 - Etablert i 1996 som en del av prosjektet "Green Supply as a Mechanism for Market-Driven Environmental Improvement"
 - Parnter med organisasjonen Supply Chain Environmental Management Program (SCEMP), et prosjekt delfinansiert av European Regional Development Fund
 - Arbeider både med bransjespesifikke grupper og mer tverrgående prosjekter rundt sertifisering, miljøevaluering av leverandører, merking av produkter, miljødeklarasjoner, kommunikasjon med konsumenter og leverandører rundt grønnere leveransekjeder, utvikling av miljøprestasjons-indikatorer og innkjøp i miljøstyringssystemer
 - Working with Department for Business Enterprise & Regulatory Reform
 - Utvikle programmer for å redusere økologiske fotavtrykk
 - Energy white paper
 - Bærekraftig konstruksjon
 - Collaboration with the National Health Service in a Supply Chain Excellence programme

DEFRA driver også hjemmesiden "Inspiring Sustainable Procurement"; Action Sustainability som arbeider for å inspirere og fremme arbeidet med bærekraftige innkjøp

- de støtter og arbeider med Strategic Supply Chain group – en ledende instans på bærekraftige innkjøp som samler direktører og ledere i store private bedrifter, statlige departement, profesjonelle institusjoner og akademiske organisasjoner
- her publiseres nyheter, kurs og kompetanseprogram, konferanser, piloter, verktøy, evaluering, resurser og partnerskap for bærekraftige innkjøp <http://www.actionsustainability.com/>

UK government har en rekke linker til rapporter, veiledere og studier knyttet opp til programmet for bærekraftig utvikling og forbruk³⁷.

³⁶ Sustainable Supply Chain Forum: <http://www.sscf.info/DesktopDefault.aspx?tabid=52>

³⁷ <http://www.sustainable-development.gov.uk/government/estates/procurement/guidance.htm>

Vedlegg 4 – International Chamber of Commerce

International Chamber of Commerce

ICC, the world business organization, har publisert en policy statement som en guide til ansvarlige leverandørkjeder³⁸. Denne rapporten framstiller konkrete praktiske anbefalinger til bedrifter som ønsker å implementere en tilnærming til ansvarlig leverandørkjeder.

Hovedpunktene er:

1. Integre leverandørkjedens ansvarlighet inn i den kommersielle innkjøpsfunksjonen og risikostyringssystemer
For å unngå unødvendige administrative rutiner, og for å opprette en langvarig og effektiv styringstilnærming basert på et klart forretningsfokus bør arbeidet med grønnere leveransekjeder integreres inn i den kommersielle innkjøps og risikostyringen.

Et tiltak er å øke bevisstheten i innkjøpsteamet på hvordan deres avgjørelser kan få påvirkninger på fabrikknivå. Dette dreier seg ofte om en strikt laveste pris policy eller korte deadlines. Det bør derfor være et stadig arbeid for å unngå ineffektiv innkjøpspraksis som hasteordre eller endringer i siste minutt.
2. Sette opp klare forventinger
Her understrekes viktigheten av å tydelig kommunisere til sine leverandører hva som er forventet av dem i forhold til miljømessig prestasjon. Dette bør optimalt sett gjøres allerede i utvelgesfasen av underleverandører.
3. Støtte leverandører i endringsprosesser og til å leve opp til sine forpliktelser
Dette punktet er knyttet til strategier rundt mer langvarige leverandørrelasjoner (kommer under kap. 8), hvor det anbefales at man ikke bare kommuniserer krav og kriterier, men aktivt går inn for å støtte leverandører i en endringsprosess.
4. Overvåke leverandørers miljøprestasjon
Det blir stadig vanligere etter hvert som bedrifter stiller krav til sine leverandørers miljøprestasjon at det også kreves informasjon om hvordan deres aktiviteter påvirker miljøet. Denne type informasjon er det sjeldent leverandørene har klart, og som oftest må bedrifter da selv inn for å kontrollere eller overvåke hvorvidt de lever opp til deres standarder.

Overvåking kan imidlertid være problematisk, og bør komplimenteres med andre strategier. Dette kommer vi nærmere inn på under kap. 7.2.5.
5. Overholde stakeholder forventinger
Fremhever viktigheten av å være i kontinuerlig dialog med kunder og forbruker, samt initiativer med andre virksomheter i samme sektor for å fremme konsistens og synergieffekter innenfor de ulike sektorene. Her kommer også rapportering inn i bilde. Et viktig element i arbeidet med grønnere leveransekjeder, da særlig overfor stakeholders, er å inkludere dette i den årlige rapporteringen.

³⁸ www.iccwbo.org

Vedlegg 5 - Henvisninger til annet relevant materiell

Nyttige nettsider om grønnere leveransekjeder:

- Business for Social Responsibility: www.bsr.org
- Institute for Supply Management: www.ism.ws
- Sustainable Supply Chain forum: www.sscf.info
- Gradient Index: www.gradient-index.net
- Business in the Community: www.bitc.org.uk
- EU Commission on Integrated Product Policy: www.europa.eu.int/comm/environment/ipp/home.htm
- Round Table Code of Conduct: www.coc-runder-tisch.de

Relevante studier:

Going green, upstream: The Promise of Supply Chain Environmental Management. The National Environmental Education and Training Foundation's Green Business Network, Environmental Quality Management, Vol. 11, issue 2

Supplier Environmental Management. Business for Social Responsibility's Global Business Responsibility Resource Center, <http://www.bsr.org>

New Paths to Business Value: Strategic Sourcing – Environment, Health, and Safety. Global Environmental Management Initiative, <http://www.gemi.org>

Private Sector Pioneers: How Companies Are Incorporating Environmentally Preferable Purchasing? U.S. Environmental Protection Agency's Environmentally Preferable Purchasing Program, <http://www.epa.gov>

Recommended Tools and Guidance Materials

The Global Compact Environmental Principles Training, 2005.

Launched at the 2005 China Summit, the Global Compact Environmental Principles Training Package provides a practical kit for trainers, managers and employees to improve their understanding of how to implement the three environmental principles. It provides an up-to-date introduction to corporate environmental responsibility and makes the link with quality management, introducing the Global Compact Performance Model.

Raising the Bar: Creating Value with the United Nations Global Compact, June 2004.

This publication lays out a performance model clearly grounded on the total quality management approach to assist businesses in putting the Global Compact into practice. Raising the Bar collects together and categorises a wealth of corporate responsibility tools, good practice and case studies in a structure familiar to anyone aware of business excellence models and demonstrates that values create value—leadership commitment to the Global Compact can impact the boardroom and the shop floor, public image and the balance sheet.

“Unchaining Value” (July 2007)

UNEP, UNGC and SustainAbility

A new collaborative effort to examine challenges and innovations in promoting environmental responsibility and capacity building through global supply chains management. A report on “Unchaining Value: Corporate Responsibility through the Value Chain” will be published in the final quarter of 2007. The focus in this overview study will be on the food and beverages as well as the information and communications technology (ICT) sectors.

Sustainability Communications: A Toolkit for Marketing and Advertising Courses (July 2007): This CD-ROM (available in English and French) proposes resources for the educators training tomorrow's marketing and communication professionals as well as for marketing and advertising trainers in the corporate field. It is not a "turnkey" teaching syllabus but a flexible, interactive tool which provides a synthesis of theoretical and methodological knowledge illustrated by numerous specific case studies. The UNEP has prepared this CD-ROM in partnership with UNESCO, the United Nations Decade of Education for Sustainable Development and the International Association of universities:

http://www.unep.fr/pc/sustain/advertising/events_specifics/Education%20Kit_EN.htm

Design for Sustainability: A global guide (Nov 2006) for designers and industry providing support for those new to eco-design as well as those interested in breakthrough innovation for sustainability. The manual is the result of longer term joint effort of international D4S experts with UNEP and is supported by UNIDO, the Swedish EPA and InWEnt, Germany. <http://www.unep.fr/pc/sustain/design/design-subpage.htm>

- The United Nations Environment Programme (UNEP) gir et innblikk til FNs arbeid på miljø - www.unep.org
- UNEP's Division of Technology Industry and Economics (DTIE) utvikler frivillige initiativ og partnerskap med forretningsledere og en rekke ulike organisasjoner med fokus på miljøvern, effektiv ressursbruk og innovasjon – <http://www.uneptie.org>
- Fulltekst versjon av Agenda 21 - <http://www.unep.org>
- Prinsippene i the Rio Declaration - www.unep.org
- The World Business Council for Sustainable Development (WBCSD) er et internasjonalt forretningsnettverk som utvikler linker mellom business, statlige og ikke-statlige organisasjoner rundt bærekraftig utvikling - www.wbcsd.ch
- Business for Social Responsibility er et internasjonalt forretningsnettverk med bedrifter i alle størrelser som fokuserer på en bred mengde ulike saker inkludert miljømessig bærekraftig utvikling - <http://www.bsr.org>
- The World Resources Institute (WRI) er en think tank som også fremmer praktiske løsninger for å beskytte miljøet - <http://www.wri.org>
- The World Conservation Union (IUCN) er en internasjonal organisasjon opprattet i 1948 for å påvirke, fremme og assistere samfunn i den globale bevaringen av naturen - www.iucn.org
- The Coalition of Environmentally Responsible Economies (CERES) er en non-profit medlemsorganisasjon av investorer og ulike interessegrupper som har utviklet 10 prinsipper for miljømessig ansvarlig oppførsel - <http://www.ceres.org>
- The Greening of Industry er et internasjonalt nettverk av akademisk forskning og policy analyser fokusert på relasjoner mellom industri, samfunn og miljø - <http://www.greeningofindustry.org>

Buildings and Climate Change : Status, Challenges and Opportunities (March 2007): a new report from the United Nations Environment Programme (UNEP) Sustainable Construction and Building Initiative (SBCI) on opportunities for governments, industry and consumers to take appropriate actions during the life span of buildings that will help mitigate the impacts of global warming.
<http://www.unepsbci.org/News/showNews.asp?ID=AF45DE12C365DCED>

Environmental Management System Training Resource Kit (2001)
UNEP, International Federation of Consulting Engineers and International Chamber of Commerce. Includes the Environmental Management System (EMS) handbook for seminar (2000) participants. A practical 'train the trainer' tool also useful for a more general audience seeking to implement EMS.
(www.fidic.org)

The Efficient Entrepreneur (2001)
UNEP and the Wuppertal Institute.
A calendar with assistant handbook that introduces small and medium sized enterprises to environmental management through a month-by-month programme. <http://www.efficient-entrepreneur.net/>

Global Trends in Sustainable Energy Investment (2007) - New UNEP report. The report offers a host of reasons behind and insights into the world's newest gold rush, which saw investors pour \$71 billion into companies and new sector opportunities in 2006, a 43% jump from 2005 (and up 158% over the last two years). The trend continues in 2007 with experts predicting investments of \$85 billion this year).
<http://www.sefi.unep.org/>
<http://www.unep.fr/energy/Index.htm>